

รายงาน

การขุดค้นศึกษาชุมชนโบราณสมัยอยุธยาบริเวณวังหลัง

(โรงสุราเดิม) ตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลุมขุดค้น S6 W27 P1

เสนอ

กรมศิลปากร

โดย

นางหุ่นส่วนจำกัดบุรพคต

รายงาน

การขุดค้นศึกษาชุมชนโบราณสมัยอยุธยาบริเวณวังหลัง

(โรงสุราเดิม) ตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลุมขุดค้น S6 W27 P1

เสนอ

กรมศิลปากร

โดย

นางหุ่นส่วนจำกัดบุรพคตี

คณะทำงาน

1. นายพิทยะ ศรีวัฒนสาร
2. นายพิรภัษ ขวณะเกรียงไกร
3. นายสมชาย สุดลีลาศ
4. นายทิวา เผื่อนปฐม
5. นายอาภากร เกี้ยวมาศ
6. นางสาวนิภาภัทร พิลา

หัวหน้าคณะทำงาน

คณะทำงาน

คณะทำงาน

คณะทำงาน

คณะทำงาน

คณะทำงาน

ผู้เรียบเรียง

1. นายพิทยะ ศรีวัฒนสาร
2. นายพิรภัษ ขวณะเกรียงไกร
3. นายทิวา เผื่อนปฐม
4. นางสาวนิภาภัทร พิลา

ภาพลายเส้น

1. นายอาภากร เกี้ยวมาศ
2. นายปราโมทย์ กิ่งทัพหลวง

คำนำ

โครงการชุดคันศึกษาชุมชนโบราณสมัยอยุธยาบริเวณวังหลัง (โรงงานสุราเดิม) ตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นโครงการในความรับผิดชอบของสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3 ซึ่งอนุมัติให้ทางนั้นส่วนจำกัดบูรพคดีเป็นผู้ดำเนินการ การปฏิบัติงานประกอบด้วยหลุมชุดคันจำนวนทั้งสิ้น 10 หลุม (และหลุมขยายอีก 5 หลุม) กระจายอยู่ในบริเวณพื้นที่โรงงานสุราเดิม และโดยรอบ

พจก. บูรพคดีได้จัดทำรายงานฉบับนี้ขึ้นเพื่อรวบรวมหลักฐานต่างๆที่ได้จากการขุดค้นซึ่งเป็นรายละเอียดของหลักฐานทางโบราณคดีที่พบในแต่ละหลุม ข้อมูลดังกล่าวนี้จะทำให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพร่องรอยกิจกรรมต่างๆในพื้นที่ดำเนินงานแต่ละหลุมได้เป็นอย่างดี

รายงานการขุดคันศึกษาชุมชนโบราณสมัยอยุธยาบริเวณวังหลัง มีทั้งสิ้น 11 เล่ม คือ รายงานผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละหลุม จำนวน 10 เล่ม และ รายงานสรุปเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหลักฐานในแต่ละหลุมอีก 1 เล่ม ขอขอบพระคุณสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3 ที่ให้โอกาสในการศึกษาครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ คุณอำพัน กิจงาน เป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการวิเคราะห์กระดูกสัตว์ จากการขุดคันหลุม S5 W30 P26

พจก. บูรพคดี

สารบัญ

	หน้า
<u>ผลการศึกษาจากการดำเนินงานทางโบราณคดีหลุม S6 W27 P1</u>	
1. สภาพก่อนการขุดค้น	1
2. ผลการขุดค้นทางโบราณคดี	1
3. โบราณวัตถุสำคัญที่พบจากการขุดค้น	2
4. โบราณวัตถุอื่นๆที่พบจากการขุดค้น	2
5. เศษภาชนะดินเผาที่พบจากการขุดค้น	2
6. การศึกษาชั้นดินทางโบราณคดี	10
แบบบันทึกการปฏิบัติงาน	15
ภาพถ่ายประกอบการปฏิบัติงาน	19
ภาพถ่ายเส้น	29

ผลการศึกษาจากการดำเนินงานทางโบราณคดี
โครงการขุดค้นศึกษาชุมชนโบราณบริเวณวังหลัง หลุม S6 W27 P1
และหลุมขยาย S6 W27 P1#A , S6 W27 P1#B , S6 W27 P1#C

1. สภาพก่อนขุดค้น

สภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบหลุม S6 W27 P1 และหลุมขยาย S6 W27 P1#A , S6 W27 P1#B , S6 W27 P1#C เป็นลานโล่ง อยู่ระหว่างสำนักงานเก่าของโรงสุรา และซากอาคารโรงเก็บเหล้าขาว พื้นที่หลุมขุดค้นเคยเป็นลานจอดรถของสำนักงาน (ข้อมูลจากหลุมสม มีใจสืบ / อายุ 67 ปี อดีตยามโรงสุรา) สภาพผิวน้ำดินเป็นดินทรายไม่มีวัชพืชขึ้นปกคลุมสิ่งสิ่งเกิดบริเวณหลุม คือ อยู่ในบริเวณลานโล่งหลังอาคารสำนักงานเก่าของพื้นที่แถบตะวันออกเฉียงใต้ของโรงสุรา

2. ผลการขุดค้นทางโบราณคดี

ระดับ (Cm.Dt.)	ผลการขุดค้นทางโบราณคดี หลุมขุดค้น S6 W27 P1
30-50	ดินเหนียวจับตัวเป็นก้อนแข็ง เป็นชั้นดินถมปรับพื้นที่ไม่พบโบราณวัตถุใดๆ
50-70	ดินเหนียวจับตัวเป็นก้อนขนาดใหญ่ เป็นชั้นดินถมเป็นชั้นดินถม พบสิ่งของในสมัยปัจจุบัน
70-90	ดินเหนียวปนทราย เป็นชั้นดินถม พบเศษอิฐหักขนาดเล็กจำนวนเล็กน้อย
90-110	ดินเหนียวปนทราย เป็นชั้นดินถม พบโบราณวัตถุร่วมกับสิ่งของในสมัยปัจจุบัน
110-120	ดินเหนียวปนทราย เป็นชั้นดินถม พบโบราณวัตถุร่วมกับสิ่งของในสมัยปัจจุบัน
120-130	ชั้นทรายถม เป็นทรายแม่น้ำ พบโบราณวัตถุเพียงเล็กน้อย
130-140	ชั้นทรายถม เป็นทรายแม่น้ำ พบโบราณวัตถุเพียงเล็กน้อย พบร่องรอยซากสถาปัตยกรรมที่พังทลายทับถมกัน
140-150	ดินร่วนปนทรายพบซากสถาปัตยกรรมสมัยรัตนโกสินทร์
150-170	ดินร่วนอัดแน่น พบเศษอิฐหนาแน่นมากเป็นชั้นดินอัดเพื่อรองรับซากอาคารที่พบในระดับ 140-150 Cm.Dt.
170-190	ดินร่วนอัดแน่น พบเศษอิฐหนาแน่นเพื่อเป็นรากฐานอาคาร พบเศษภาชนะดินเผาเพียงเล็กน้อย
190-210	ดินร่วนอัดแน่น พบเศษอิฐหนาแน่นเพื่อเป็นรากฐานอาคาร พบเศษภาชนะดินเผาเพียงเล็กน้อย และพบเสาเข็มไม้ของอาคารสมัยรัตนโกสินทร์
210-230	ดินร่วนอัดแน่น พบเศษอิฐหนาแน่นเพื่อเป็นรากฐานอาคาร ไม่พบโบราณวัตถุอื่น และพบเสาเข็มไม้ของอาคารสมัยรัตนโกสินทร์
230-250	ดินร่วนอัดแน่น พบเศษอิฐหนาแน่นเพื่อเป็นรากฐานอาคาร และพบเสาเข็มไม้ของอาคารสมัยรัตนโกสินทร์ไม่พบโบราณวัตถุอื่น
250-270	ดินร่วนปนทรายมีน้ำซึมออกมจากผิวดินปริมาณมากและรวดเร็ว พบเศษอิฐ พบเศษภาชนะดินเผาเพียงเล็กน้อย และพบเสาเข็มไม้ของอาคารสมัยรัตนโกสินทร์
270-290	ดินร่วนค่อนข้างเหนียวมีน้ำซึมออกมจากผิวดินปริมาณมากและรวดเร็ว ยังคงพบกิจกรรมการเตรียมดินเพื่อสร้างอาคารสมัยรัตนโกสินทร์ ไม่พบเศษภาชนะดินเผาหรือโบราณวัตถุอื่น
290-300	ดินร่วนค่อนข้างเหนียวมีน้ำซึมออกมจากผิวดินปริมาณมากและรวดเร็ว ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน จึงยุติการขุดค้นที่ระดับ 300 Cm.Dt.

3. โบราณวัตถุสำคัญที่พบจากการขุดค้น

เนื่องจาก หลุม S6 W27 P1 เป็นหลุมในพื้นที่ซึ่งเคยมีการก่อสร้างอาคารในสมัยรัตนโกสินทร์พบร่องรอยซากอาคารซึ่งสันนิษฐานว่ามีอายุในราวสมัยรัชกาลที่ 5-6 เมื่อครั้งที่เคยมีการจัดตั้งกองทหารมณฑลกรุงเก่า ภายหลังจากนั้นเมื่อโรงงานสุราเข้ามาใช้พื้นที่ได้นำดินมาปรับถมบนอาคารเก่า อย่างน้อย 3 ครั้งจนสูงเท่าระดับพื้นดินที่เห็นในปัจจุบัน โบราณวัตถุที่พบจากการขุดค้นหลุม S6 W27 P1 ส่วนมากจึงอยู่ในชั้นดินถมปรับพื้นที่และพบจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้ในการขุดค้นไม่พบโบราณวัตถุชิ้นสำคัญใดๆอีกด้วย

4. โบราณวัตถุอื่นๆที่พบจากการขุดค้น

พบเพียงเศษอิฐ และเศษกระเบื้องมุงหลังคาดินเผา มีปริมาณดังต่อไปนี้

ระดับ (Cm.Dt.)	เศษอิฐ			เศษกระเบื้องมุงหลังคา	
	ความหนา (ซม.)	จำนวน (ก้อน)	น้ำหนัก (กรัม)	จำนวน (ชิ้น)	น้ำหนัก (กรัม)
50-70	5	1	250	2	350
70-90	-	2	300	6	420
90-110	4	1	320	5	540
110-120	4.5	1	350	4	280
120-130	3	3	1,200	6	620
140-150	4.5-5	6	3,050	7	550
150-170	3-4.5	3	2,800	5	450
170-190	5	11	4,850	3	125
190-210	4.5	6	1,100	4	250
210-230	4.5-5	5	1,750	2	280
230-250	4.5-5	7	3,150	5	540
250-270	4.5-5	3	480	1	130
270-290	4.5-5	2	300	1	100
รวม		51	19,900	51	4,635

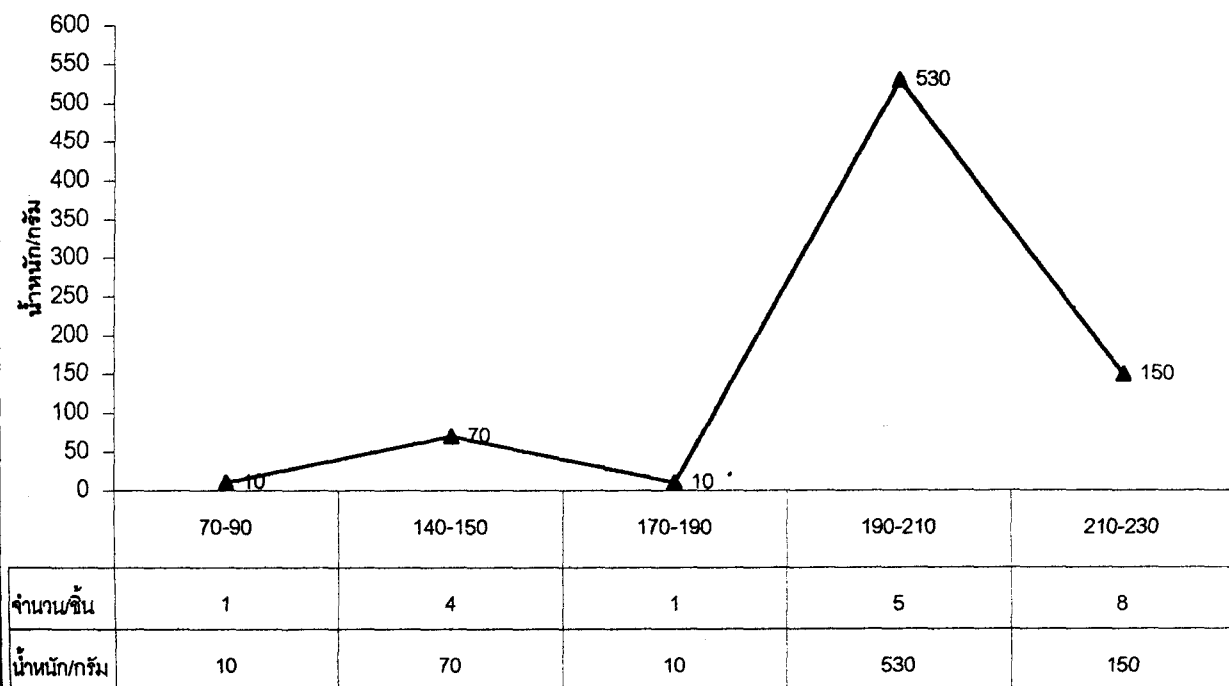
5. เศษภาชนะดินเผาที่พบจากการขุดค้น

เศษภาชนะดินเผาที่พบจากการขุดค้น หลุม S6 W27 P1 พบเพียงเล็กน้อย จำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ

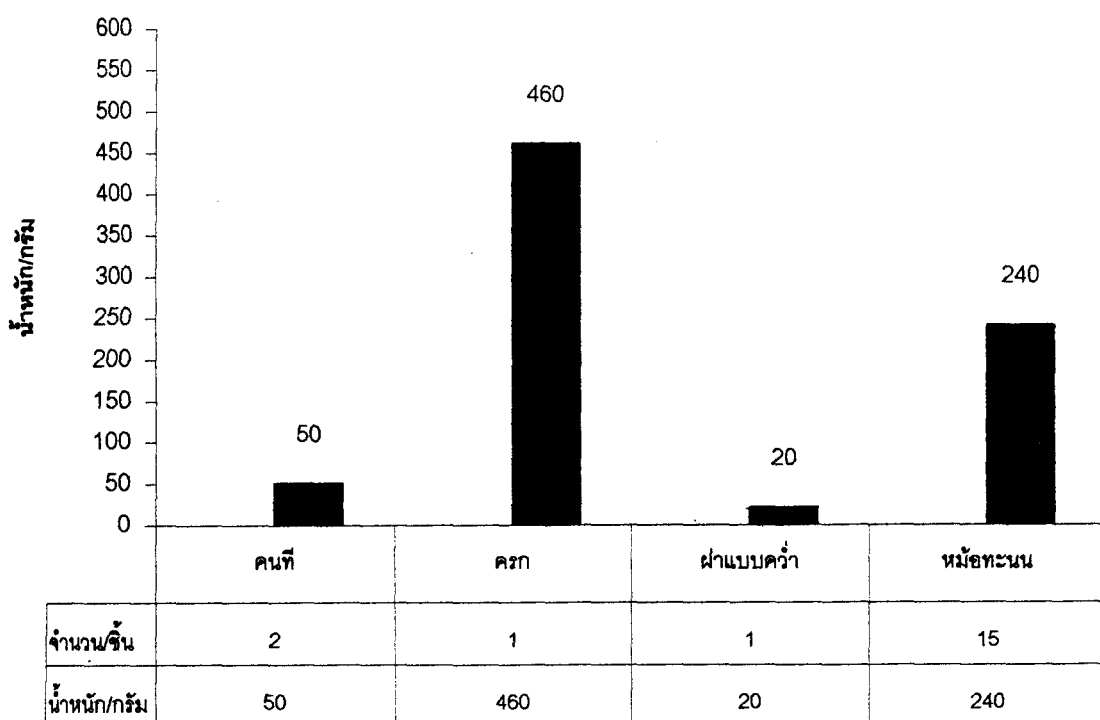
1. เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา (Earthenware) เผาไฟด้วยอุณหภูมิ 800-1,150 องศาเซลเซียส
2. เศษภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง (Stoneware) เผาไฟด้วยอุณหภูมิ 1,200-1,300 องศาเซลเซียส
3. เศษภาชนะดินเผาเนื้อปอร์ซเลน (Porcelain) เผาไฟด้วยอุณหภูมิ 1,200-1,400 องศาเซลเซียส

ดังรายละเอียดจากการวิเคราะห์เศษภาชนะดินเผาดังต่อไปนี้ (ดูรายละเอียดตารางวิเคราะห์เศษภาชนะดินเผาประกอบ)

ปริมาณเศษภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาที่พบในระดับต่างๆ จากหลุม S6 W27 P1

ปริมาณเศษภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดารูปทรงต่างๆ ที่พบจากหลุม S6 W27 P1

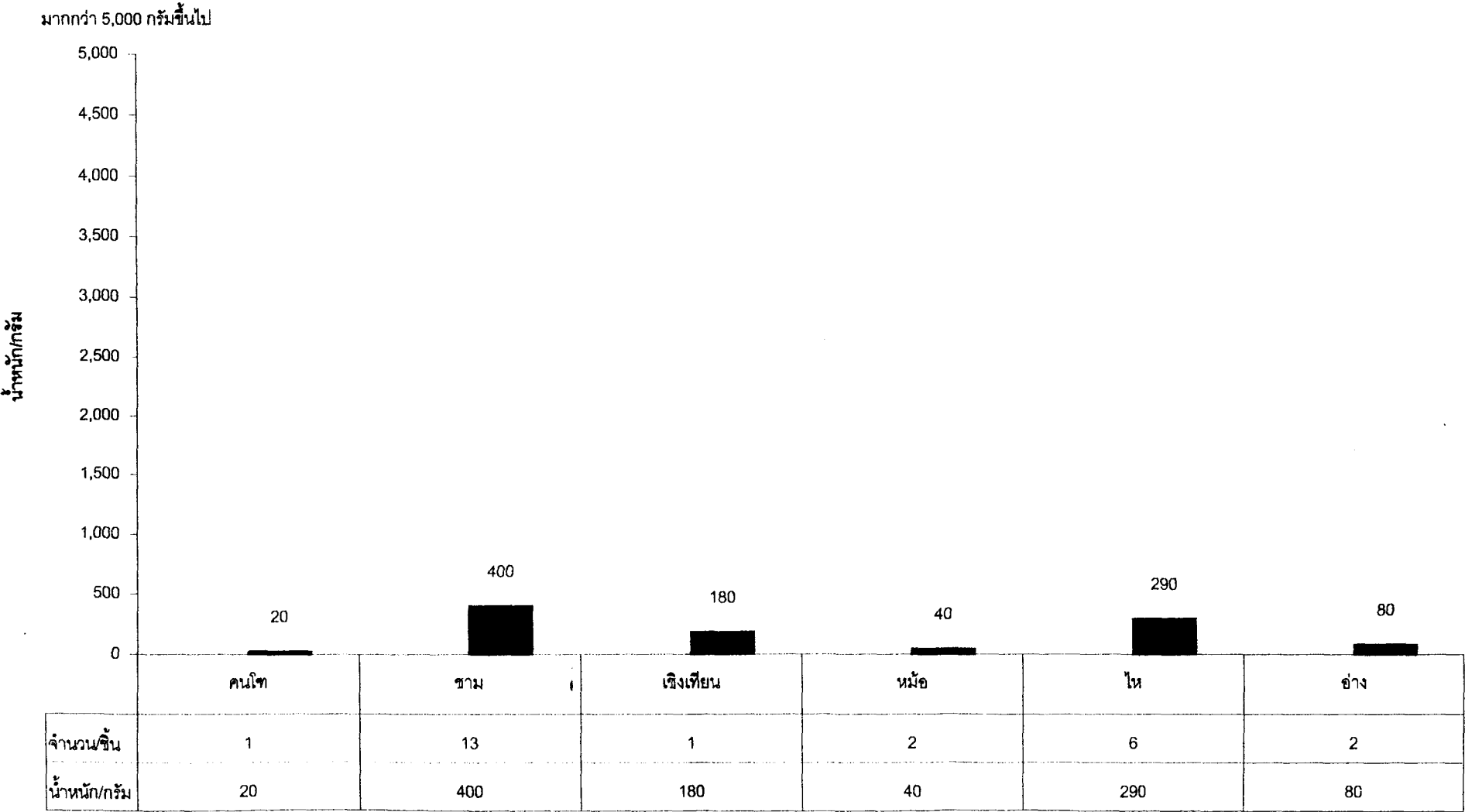
ปริมาณเศษภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาจำแนกตามลวดลายในแต่ละระดับ
ที่พบจากหลุม S6 W27 P1

ระดับ	ลวดลาย	จำนวนชิ้น	น้ำหนัก/กรัม
70-90	ลาย 1	1	10
140-150	เรียบ	1	30
"	ลาย 1	1	20
"	ลาย 21	2	20
170-190	ลาย 1	1	10
190-210	เรียบ	4	500
"	ลาย 1	1	30
210-230	เรียบ	5	90
"	ลาย 1	2	20
"	ลาย 15	1	40

ปริมาณเศษภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาจำแนกตามลวดลายที่พบจากหลุม S6 W27 P1

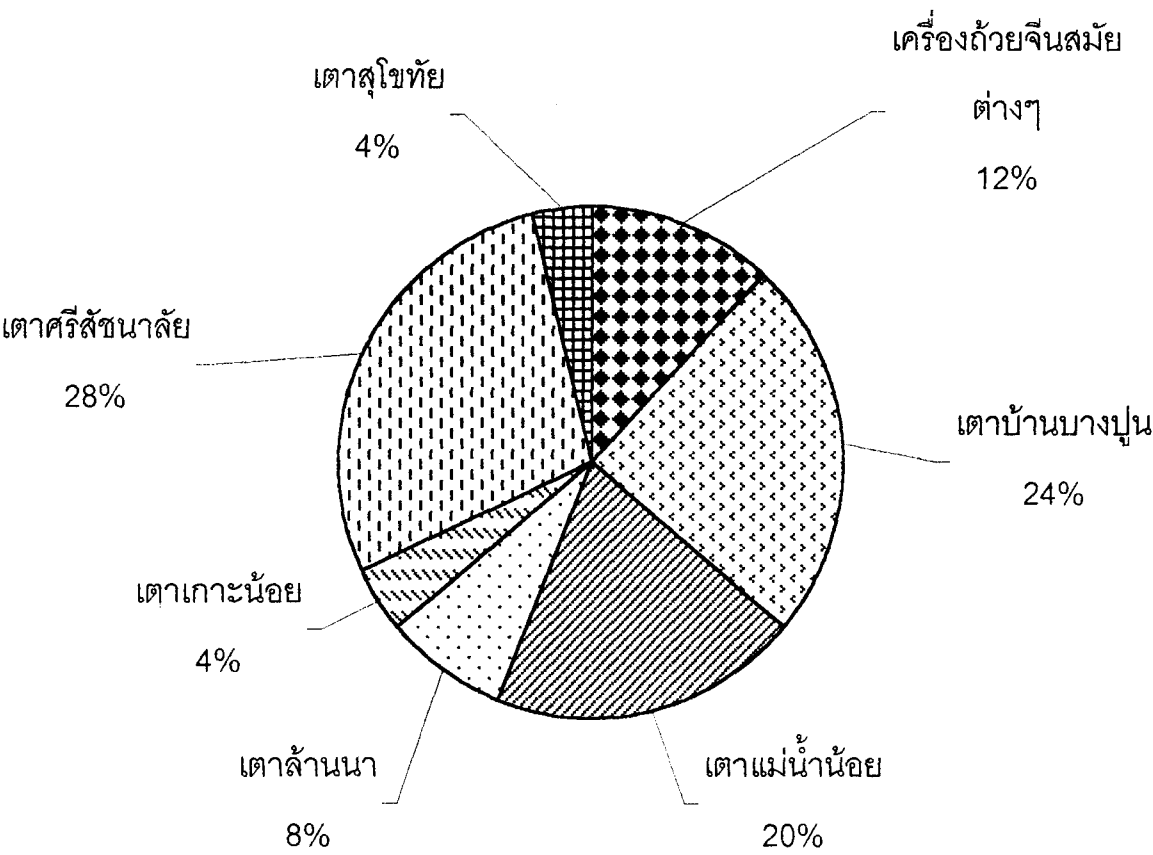
ลวดลาย	จำนวนชิ้น	น้ำหนัก/กรัม
เรียบ	10	620
ลาย 1	6	90
ลาย 15	1	40
ลาย 21	2	20

ปริมาณเศษภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งรูปทรงต่างๆที่พบจากหลุม S6 W27 P1

ปริมาณเศษภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งจากแหล่งผลิตต่างๆ ที่พบในหลุม S6 W27 P1

แหล่งผลิต	จำนวน/ชิ้น	น้ำหนัก/กรัม
เครื่องถ้วยจีนสมัยต่างๆ	3	140
เตาบ้านบางปูน	6	240
เตาแม่น้ำน้อย	5	190
เตาล้านนา	2	50
เตาเกาะน้อย	1	50
เตาศรีสังขนาลัย	7	260
เตาสุโขทัย	1	80

แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนความหนาแน่นของภาชนะจากแหล่งผลิตต่างๆ

ตารางวิเคราะห์เศษภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง (Stone ware)

8

โครงการขุดค้นศึกษาชุมชนโบราณสมัยอยุธยา (บริเวณวังหลัง)

หลุม S6 W27 P1

ระดับ Cm.Dt.	ส่วนของภาชนะ								การขึ้นรูป		รูปทรง	สี	เทคนิคการตกแต่ง / ลวดลาย	จำนวน (ชิ้น)	น้ำหนัก (กรัม)	แหล่งผลิต
	ปากโค้ง		ไหล่		ลำตัว		ก้น	ฝา	มือ	แป้น						
	เข้า	ออก	เรียบ	ลาย	เรียบ	ลาย										
140-150					/					/	ชาม	เทา	เคลือบสีขาวขุ่น	1	20	เตาศรีสขนาลีย
"							/			/	ชาม	เทา	เคลือบสีเขียวใส	1	20	เตาศรีสขนาลีย
													รวม	2	40	
190-210					/					/	หม้อ	เทา	-	2	40	เตาบ้านบางปูน
"		/								/	ไห	น้ำตาล	ขูด	1	30	เตาแม่น้ำน้อย
"		/								/	อ่าง	น้ำตาล	ขูด	1	50	เตาแม่น้ำน้อย
"				/						/	ไห	น้ำตาล	ขูด	1	50	เตาแม่น้ำน้อย
"	/									/	ไห	น้ำตาล	ขูดได้เคลือบสีน้ำตาลดำ	1	20	เตาแม่น้ำน้อย
"				/						/	ไห	น้ำตาล	เคลือบสีน้ำตาลดำ	1	40	เตาแม่น้ำน้อย
"				/						/	เชิงเทียน	เทา	เคลือบสีน้ำตาลดำ	1	180	เตาศรีสขนาลีย
"	/									/	ชาม	เทา	เขียนลายสีดำได้เคลือบ	1	80	เตาสุโขทัย
"				/						/	ชาม	เทา	เคลือบสีเขียวใส	2	20	เตาศรีสขนาลีย
"					/					/	ชาม	เทา	เขียนลายคราม	1	10	เครื่องถ้วยจีน
"						/				/	ชาม	เทา	เขียนลายคราม	1	100	เครื่องถ้วยจีน
													รวม	13	620	
210-230				/						/	อ่าง	เทา	ขูด	1	30	เตาบ้านบางปูน
"				/						/	ไห	เทา	-	1	50	เตาบ้านบางปูน
"				/						/	คนโท(ไหก้นกลม)	เทา	-	1	20	เตาบ้านบางปูน
"							/			/	ไหเท้าช้าง	เทา	ขูด	1	100	เตาบ้านบางปูน
"	/									/	ชาม	เทา	เคลือบสีเขียวใส	2	20	เตาศรีสขนาลีย
"						/				/	ชาม	เทา	เคลือบสีเขียวใส	1	50	เตาเกาะน้อย
"				/						/	ชาม	เทา	เคลือบสีเขียวมะกอก	1	20	เตาล้านนา
"						/				/	ชาม	เทา	เคลือบสีเขียว	1	30	เตาล้านนา
"							/			/	ชาม	ขาวนวล	เขียนลายคราม	1	30	เครื่องถ้วยจีน
													รวม	10	350	
รวมทั้งสิ้น													25	1,010		

ตารางวิเคราะห์เศษภาชนะดินเผาเนื้อโปรงแสง (Porcelain)

โครงการโครงการขุดค้นศึกษาชุมชนโบราณสมัยอยุธยา (บริเวณวังหลัง)

หลุม S6 W27 P1

ระดับ Cm.Dt.	ส่วนของภาชนะ					เทคนิคการตกแต่ง										ชื่อลวดลาย	แหล่งผลิต	จำนวน (ชิ้น)	น้ำหนัก (กรัม)	อายุ-สมัย	หมายเหตุ ข้อสังเกต																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
						รูปทรง	น้ำเคลือบ					เขียนสี																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
							ใส	เขียว	ขาว	น้ำ ตาล	อื่นๆ	สี	บน	ใต้	ใน							นอก																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
	ปาก	ไหล่	ตัว	ก้น	ฝา																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													

6. การศึกษาชั้นดินทางโบราณคดี

6.1 ชั้นดินธรรมชาติ

ชั้นดินธรรมชาติของหลุมขุดค้น S1 W27 P1 และหลุมขยายทั้ง 3 หลุม (S6 W27 P1#A, S6 W27 P1 #B และ S1 W27 P1#C) สามารถแบ่งได้เป็น 5 ชั้นหลัก ตามลำดับจากบนลงล่าง ดังนี้

ชั้นดินที่ 1 (Layer 1) เป็นชั้นดินหลักที่อยู่บนสุด มีความหนาเฉลี่ย 60 ซม. ชั้นดินปรากฏต่อเนื่องทั้ง 4 ด้านของผนังหลุมขุดค้น เนื้อดินเป็นดินเหนียว จับตัวเป็นก้อนขนาดใหญ่ วัดค่าสีดินได้ 10 YR 3/2 สีน้ำตาลเทาเข้มมาก เนื้อดินมีจุดปะสีเหลือง และน้ำตาลแดงปะปนจำนวนมากซึ่งอาจเป็นดินกันคลอง เหนียงบึง ที่ถูกขุดขึ้นมาถมปรับพื้นที่ในบริเวณนี้ องค์ประกอบของชั้นดิน พบรากไม้ กิ่งไม้ ขนาดใหญ่หนาแน่นรวมทั้งเศษถ่านซึ่งพบเป็นก้อนขนาดใหญ่เล็กน้อย

ชั้นดินที่ 2 (Layer 2) เป็นชั้นดินหลัก มีความหนาเฉลี่ย 30 ซม. ชั้นดินปรากฏพบต่อเนื่องกันทั้ง 4 ด้านของหลุมขุดค้นเนื้อดินมีลักษณะเป็นทรายถมเหนียวปนกับขี้เถ้าที่เกิดจากการเผาขยะมูลฝอย วัดค่าสีดินได้ 10 YR 4/4 สีน้ำตาลเหลืองเข้ม องค์ประกอบของชั้นดินเป็นขี้เถ้าและเศษขยะต่าง ๆ อาทิ ภาชนะพลาสติก หลอดกาแฟ ซีเมนต์ เศษเหล็ก เศษกระจก ด้านล่างสุดของชั้นดินที่ 2 นี้ได้พบ ชิ้นบาง ๆ ของเศษหญ้าหรือวัชพืชที่เน่าเปื่อยทับถมกันเป็นวัชพืชที่ปกคลุมบนชั้นดินเดิมก่อนที่จะมีการถมดินปรับพื้นที่

ชั้นดินที่ 3 (Layer 3) เป็นชั้นดินหลัก มีความหนาเฉลี่ย 25 ซม. ชั้นดินปรากฏต่อเนื่องทั้ง 4 ด้านของหลุมขุดค้น และที่มุมผนังหลุมด้านทิศใต้ต่อกับตะวันตก ชั้นดินที่ 3 ได้มีแนวต่อเนื่องถึงตัดผ่านชั้นดินที่ 4 และ 5 ลงไป เป็นร่องรอย ของการขุดหลุมเสาเพราะได้พบชิ้นส่วนของเสาไม้ปักอยู่ในหลุมนี้ด้วยเนื้อดินที่พบในชั้นดินที่ 3 เป็นดินร่วนปนทรายจับตัวแน่นเมื่อแห้งจะแตกร่วนง่าย ค่าสีดินวัดได้ 10 YR 5/3 สีน้ำตาล องค์ประกอบของชั้นดิน พบเศษอิฐหักและรากไม้ขนาดใหญ่ กระจายตัวทั่วไปแต่บางส่วนของหลุมเสานั้นพบเศษอิฐหักเป็นชิ้นค่อนข้างใหญ่ในปริมาณหนาแน่นกว่าบริเวณอื่น

ชั้นดินที่ 4 (Layer 4) เป็นชั้นดินหลักมีความหนาเฉลี่ย 40 ซม. ชั้นดินปรากฏต่อเนื่องกัน ยกเว้นมุมผนังด้านทิศใต้ และตะวันตกได้ถูกชั้นดินที่ 3 ตัดผ่านเนื้อดินในชั้นนี้มีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายเนื้อละเอียด วัดค่าสีดินได้ 10 YR 4/3 สีน้ำตาล องค์ประกอบของชั้นดิน พบเศษอิฐหัก กากปูนหนาแน่น รวมทั้งเศษแก้ว เศษภาชนะดินเผา เศษเหล็ก เศษรากไม้ขนาดใหญ่และได้พบซากอาคารสมัยรัตนโกสินทร์(คาดว่าอาคารสมัยรัชกาลที่ 5-6) เป็นส่วนของพื้นปูอิฐและโครงสร้างอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

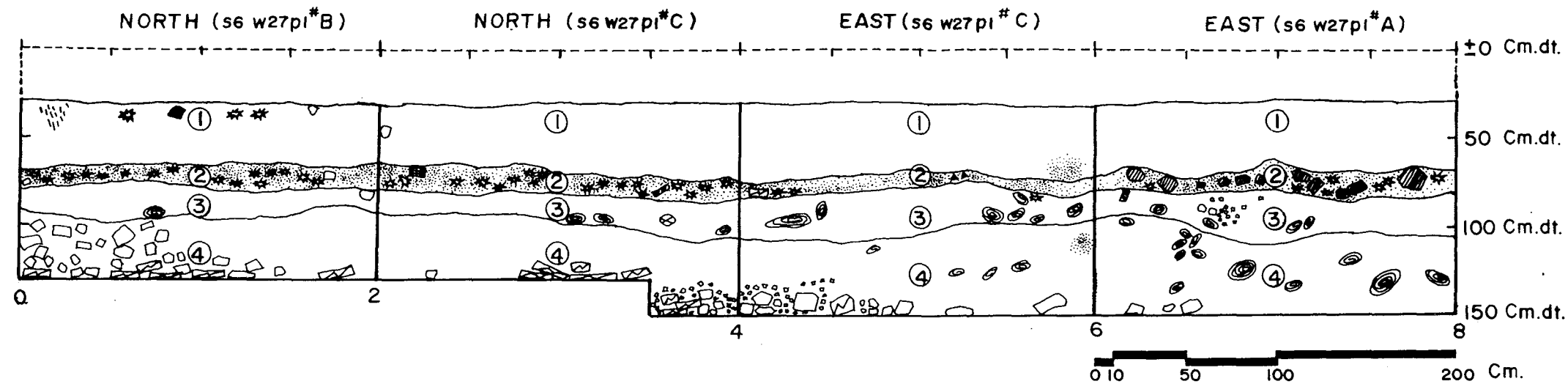
ชั้นดินที่ 5 (Layer 5) เป็นชั้นดินหลักที่พบเฉพาะ ผนังด้านทิศตะวันตกของหลุม S6 W27 P1 และ S6 W27 P1#B ชั้นดินมีความหนาเฉลี่ยกว่า 100 ซม. เนื้อดินมีลักษณะเป็นดินร่วนค่อนข้างเหนียว จับตัวหลวม ๆ วัดค่าสีดินได้ 10 YR 4/2 สีน้ำตาลเทาเข้ม องค์ประกอบของชั้นดินพบเศษถ่านกระจายอยู่ทั่วไป เศษอิฐหักขนาดใหญ่ กากปูนขนาดใหญ่ พบปริมาณหนาแน่นเท่าชั้นดินที่ 4

6.2 ชั้นดินทางโบราณคดี

การจัดแบ่งชั้นดินทางโบราณคดี จะพิจารณาจากลักษณะของชั้นดินธรรมชาติ รวมทั้งโบราณวัตถุที่พบในแต่ละชั้นดิน ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน จากการขุดค้นหลุม S6 W27 P1#A, S6 W27 P1 #B และ S6 W27 P1#C สามารถแบ่งชั้นดินทางโบราณคดีได้ 2 ชั้นตามลำดับอายุสมัยดังนี้

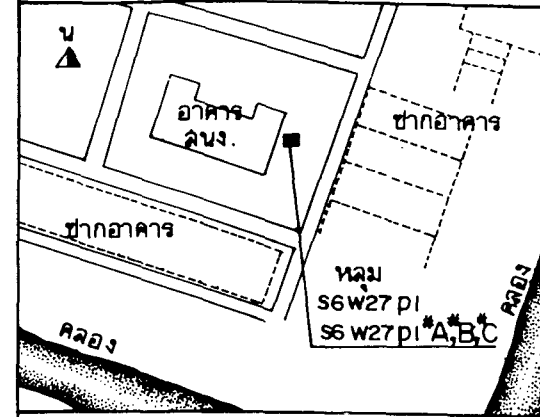
โครงการขุดค้นศึกษาชุมชนโบราณสมัยอยุธยา บริเวณวังหลัง (โรงสุราเดิม)

ผังแสดงชั้นดินหลุมขุดค้น S6 W27 PI#A, S6 W27 PI#B, S6 W27 PI#C (north, east)

อิฐ	รากไม้ (ใหญ่)
เคษอิฐ	หินธรรมชาติ
เคษภาชนะดินเผา	เหล็ก
กระเบื้องมุงหลังคา	กระเจก
ซีเมนต์	เคษผ้า
ถ่าน	บูนเก่า
พลาตติก	
รากไม้ (เล็ก)	

ผังดัชนี 11

รายการ

ดำเนินการโดย

ห้างหุ้นส่วนจำกัด บุรพคติ
109/589 หมู่บ้านอินทพรหม หมู่ 1
ต.ลำผักกูด อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี

ช่างโยธา	ลมชาย ลุฬิลาศ
นายช่างศิลปกรรม	
นักโบราณคดี	พิทยะ ศรีวัฒนสาร
สถาปนิก	
วิศวกรโยธา	
ผู้เชี่ยวชาญ	
ตรวจ / วิเคราะห์รูปแบบ	
ช่างศิลปกรรม	
นักวิชาการช่างศิลป์	
นักโบราณคดี	
สถาปนิก	
วิศวกรโยธา	

เห็นด้วย/อนุมัติ

นายช่างวิชาการ	
นายช่างโบราณคดี	
ผอ. สทบ.พช. ที่ 3	
ผอ. สทบ.พช.	
อธิบดี	

รหัส	แบบหมายเลข	แผนที่	จำนวน
------	------------	--------	-------

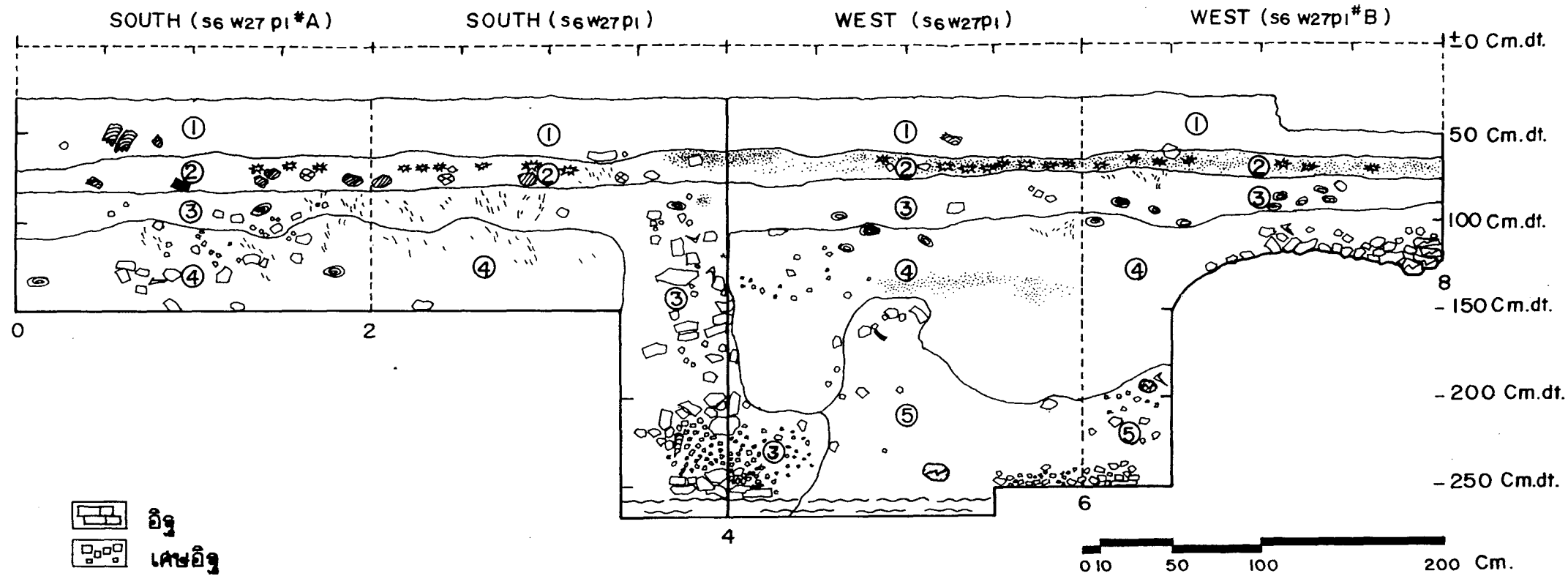
แบบ:	S6 W27 PI#A
หลุมขุดค้น	S6 W27 PI#B
	S6 W27 PI#C

แสดง:	ผนังชั้นดิน
-------	-------------

สำนักงานโบราณคดี และ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่ 3 กรมศิลปากร	
---	--

โครงการขุดค้นศึกษาชุมชนโบราณสมัยอยุธยา บริเวณวังหลัง (โรงสุราเดิม)

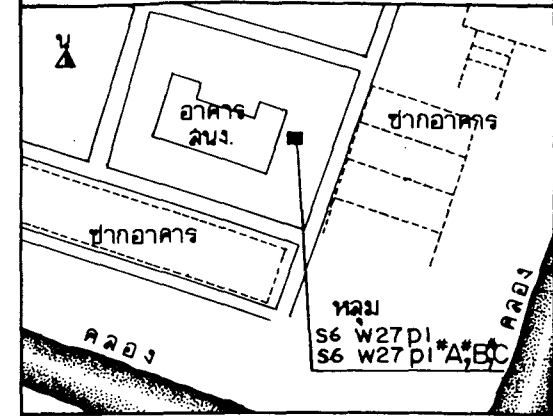
ผังแสดงชั้นดินหลุมขุดค้น S6 W27 PI, S6 W27 PI*A, S6 W27 PI*B (south, west)

- อิฐ
- เศษอิฐ
- เศษภาชนะดินเผา
- กระเบื้องมุงหลังคา
- ซีเมนต์
- ถ่าน
- พลาตติก
- รากไม้ (เล็ก)
- รากไม้ (ใหญ่)
- หินธรรมชาติ
- ปูนเก่า
- ไม้
- เศษผ้า
- น้ำ

ชั้นดินที่ 1	IOYR 3/2	ดินน้ำตาลเทาเข้มมาก	ดินเหนียวจับตัวแน่น
ชั้นดินที่ 2	IOYR 4/4	ดินน้ำตาลเหลืองเข้ม	ทรายถมเนื้อหยาบ
ชั้นดินที่ 3	IOYR 5/3	ดินน้ำตาล	ดินร่วนปนทรายจับตัวแน่น
ชั้นดินที่ 4	IOYR 4/3	ดินน้ำตาล	ดินร่วนปนทราย
ชั้นดินที่ 5	IOYR 4/2	ดินน้ำตาลเทาเข้ม	ดินร่วน ค่อนข้างเหนียว

ผังดัชนี 11

รายการ

ดำเนินการโดย

ทางหุ้นส่วนจำกัด บุรพดิ
109/589 หมู่บ้านธัญพฤกษ์ หมู่ 1
ต.ลำผักกูด อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี

ช่างโยธา	ลมชาย ลุฬิลาศ
นายช่างศิลปกรรม	
นักโบราณคดี	พิทยะ ศรีวัฒนดำรง
สถาปนิก	
วิศวกรโยธา	
ผู้เชี่ยวชาญ	

ตรวจ / วิเคราะห์รูปแบบ

ช่างศิลปกรรม	
นักวิชาการช่างศิลป์	
นักโบราณคดี	
สถาปนิก	
วิศวกรโยธา	

เห็นด้วย / อนุมัติ

ทนายวิชาการ	
ทนายโบราณคดี	
ผอ. สนง.บค.พช. ที่ 3	
ผอ. สนง.บค.พช.	
อธิบดี	

รหัส	แบบหมายเลข	แผนที่	จำนวน
------	------------	--------	-------

แบบ: S6 W27 PI
หลุมขุดค้น S6 W27 PI*A
S6 W27 PI*B

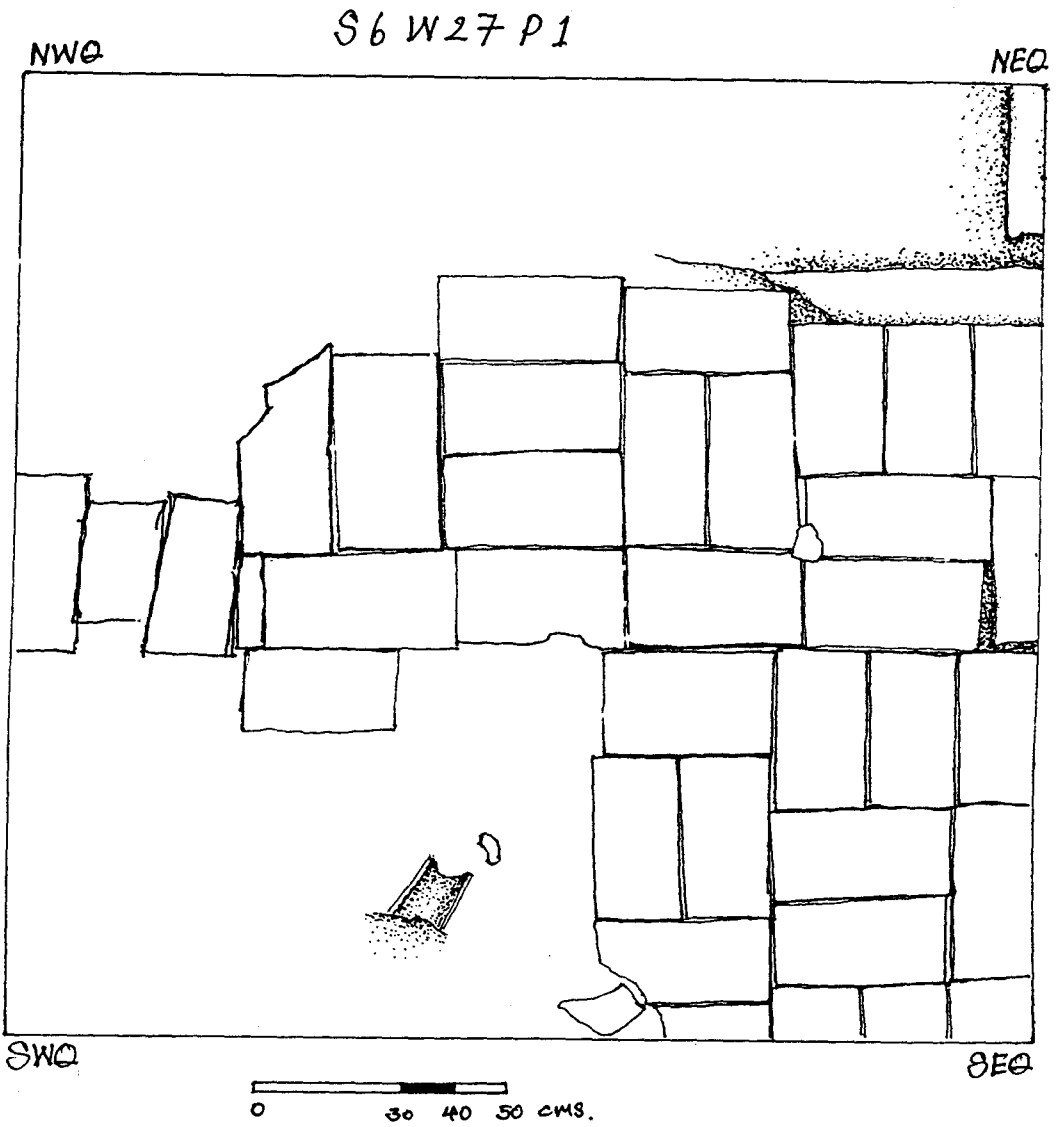
แสดง: ผังชั้นดิน

สำนักงานโบราณคดี และ
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่ 3
กรมศิลปากร

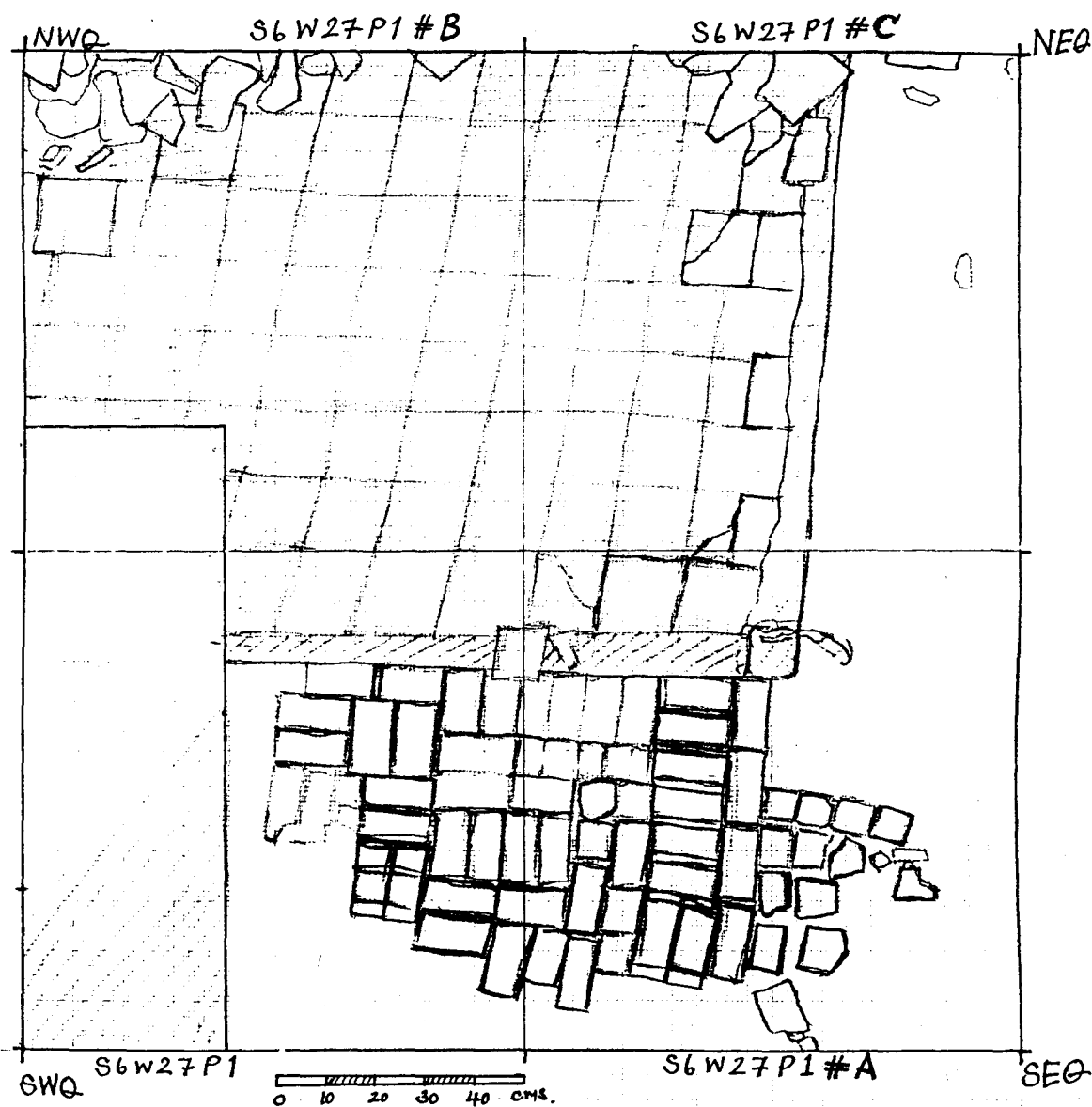
1. **ชั้นดินสมัยรัตนโกสินทร์** ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4 และ 5 (ระดับประมาณ 130-270 Cm.Dt.) พบเศษภาชนะดินเผาเนื้อโปร่งแสงสมัยราชวงศ์ชิง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 24 ร่วมกับหลักฐานทางสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นซากอาคารสมัยรัตนโกสินทร์ กำหนดอายุราวรัชกาลที่ 5-6 ซากอาคารอยู่ลึกจากผิวดิน 150 ซม. เป็นอาคารที่มีการเทคานคอนกรีต ใช้เหล็กเส้นเป็นโครงสร้าง(คานคอนกรีตเสริมเหล็ก) ลักษณะของคอนกรีตที่พบเป็นคอนกรีตรุ่นแรกๆ เนื้อทรายผสมค่อนข้างหยาบ รูปทรงของอาคารเป็นทรงสี่เหลี่ยมมีร่องรอยของเสาตรงมุมอาคาร ภายในห้องสี่เหลี่ยมของอาคารปูด้วยกระเบื้องปูพื้นเนื้อแกร่งทำจากคอนกรีต สีขาว-นวล ขนาด 31*31 ซม.หนา 2 ซม. คานคอนกรีตสูงพ้นจากพื้นราว 20 ซม. พื้นนอกของอาคารปูด้วยอิฐหัก (อิฐในสมัยอยุธยา) ใช้เทคนิคแบบเรียงคู่ขวางสลับยาว และเทคนิคอิสระตามความเหมาะสมของพื้นที่ ซากอาคารนี้น่าจะมีอายุไม่เกินสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อครั้งมีการจัดตั้งกองทหารมณฑลกรุงเก่า ใน พ.ศ. 2449 โดยเลือกสถานที่ภายในกำแพงเมืองด้านทิศตะวันตกริมแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นสถานที่ทำการก่อสร้าง ดังที่พบในบริเวณหลุมชุดคัน ซึ่งหลังจากนั้นต่อมาโรงงานสุราได้เข้ามาใช้พื้นที่ด้วย นอกจากนี้ยังพบกระเบื้องมุงหลังคาทาสีแดง-ชมพู เป็นกระเบื้องว่าวซึ่งพบเช่นเดียวกันกับหลุม S5 W30 P26 ทำให้สันนิษฐานว่าซากอาคารดังกล่าวนี้อาจมีอายุสมัยใกล้เคียงกับแนวอิฐทางเดินที่พบในหลุม S5 W30 P26 และหลุม S2 W28 P98

ในชั้นดินที่ 5 ซึ่งอยู่ใต้ซากอาคาร ได้พบกิจกรรมการบดอัดดินให้แน่น และการทำรากฐาน เพื่อใช้รองรับการก่อสร้างอาคารตึ้นชั้นดินอยู่อาศัยของคนในสมัยอยุธยาจึงถูกรบกวนจากกิจกรรมการสร้างอาคารในสมัยรัตนโกสินทร์ไปจนหมด

2. **ชั้นดินสมัยเริ่มก่อสร้างโรงงานสุราจนถึงปัจจุบัน** ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 1-3 (ระดับประมาณ 30-130 Cm.Dt.) เมื่อพิจารณาจากผนังชั้นดินเหนือซากอาคารชั้นมา พบว่าภายหลังจากอาคารหลังนี้ถูกเลิกใช้งานไปจึงทิ้งร้างว่างเปล่าไปช่วงหนึ่ง และถูกทับถมด้วยดินตะกอนเนื้อละเอียดที่มาพร้อมกับการเกิดน้ำท่วม มีปรากฏการณ์น้ำพัดพาทับถมกันเป็นชั้นหนาราว 25-30 ซม. หลังจากนั้นก็ปรากฏว่ามีการเข้ามาใช้พื้นที่ทำกิจกรรมของโรงงานสุราได้มีการปรับพื้นที่เพื่อทำการก่อสร้างอาคารของโรงงานสุรา โดยนำดินจากบริเวณอื่นมาถมปรับพื้นที่เพื่อหนีปัญหาน้ำท่วมอย่างน้อย 3 ครั้ง ครั้งล่าสุดถมดินหนาราว 30-40 ซม. ซึ่งคงเป็นราว พ.ศ. 2533 ตามคำบอกเล่าของอดีตพนักงานโรงงานสุรา พบโบราณวัตถุจำนวนเพียงเล็กน้อยร่วมกับสิ่งของในสมัยปัจจุบัน

ซากอาคารที่พบจากการขุดค้นหลุม S6 W27 P1

ซากอาคารที่พบภายหลังจากการขุดค้นหลุม S6 W27 P1

แบบบันทึกการปฏิบัติงาน

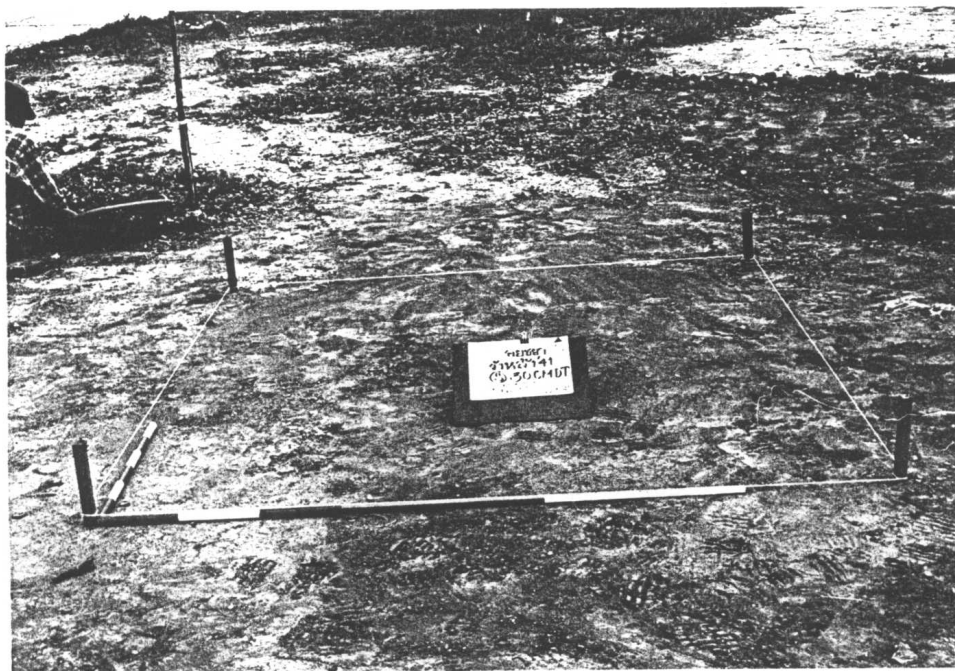
ชื่องาน โครงการขุดคันศึกษาชุมชนประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา(บริเวณวังหลัง)
แหล่งโบราณคดี โรงสุราเดิม ต.ประตูชัย อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา
ชื่อหลุมขุดค้น S6 W27 P1

วัน เดือน ปี	รายการปฏิบัติงาน	ผลการปฏิบัติงาน	หมายเหตุ
21/7/41	-เปิดหลุมขุดค้นขนาด 2*2 เมตรที่บริเวณทิศตะวันออกของอาคารเก่าน้ำหอมสมุดสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา สภาพทั่วไปของบริเวณหลุมขุดค้นเป็นลานโล่งไม่มีวัชพืชลักษณะดินเป็นดินเหนียวปนทราย -กำหนดเส้นระดับน้ำสมมติให้อยู่เหนือผิวดิน 30 ซม. โดยปักหมุดทางทิศตะวันออกเจ็่ิงใต้ของมุมหลุมขุดค้น -ทำการขุดค้นระดับ 30-50 Cm.Dt. ดินเหนียวสีเทาปนเหลืองจับตัวแน่นเป็นก้อนแข็ง -ขุดค้นระดับ 50-70 Cm.Dt. ดินเหนียวสีเทาปนเหลืองจับตัวแน่นเป็นก้อนแข็ง -ขุดค้นระดับ 70-90 Cm.Dt. ดินเริ่มเปลี่ยนเป็นดินเหนียวปนทราย ยังคงเป็นชั้นดินถมปรับพื้นที่	-พบเศษอิฐหักกระจายอยู่ทั่วไปไม่พบโบราณวัตถุใดๆบนผิวดิน -วัดระดับผิวดินได้เฉลี่ย 30 Cm.Dt. -พบชั้นดินถม ซึ่งเป็นดินดานที่มีลักษณะเหนียวและแข็งมาก ไม่พบโบราณวัตถุ -ยังเป็นชั้นดินถม ไม่พบโบราณวัตถุ พบสิ่งของในสมัยปัจจุบัน - -เริ่มพบเศษอิฐปะปนอยู่ในชั้นดินร่วมกับสิ่งของในสมัยปัจจุบันไม่พบโบราณวัตถุ	-ทำการขุดค้นครั้งละ 20 ซม. เนื่องจากเป็นชั้นดินถม
22/7/41	-ขุดค้นระดับ 90-110 Cm.Dt. ดินเหนียวปนทรายสีน้ำตาลเทาจับตัวเป็นก้อนแต่ร่วนซุยง่าย เป็นดินถมปรับพื้นที่ -ขุดค้นระดับ 110-120 Cm.Dt. ดินเหนียวปนทรายแต่มีส่วนผสมของทรายมากขึ้น สีน้ำตาลเทา ร่วน ซุยง่ายยังเป็นชั้นดินถม -ขุดค้นระดับ 120-130 Cm.Dt. ดินทรายสีน้ำตาลปนเทา	-พบเศษอิฐหัก เศษกระเบื้องมุงหลังคาดินเผา และเศษภาชนะดินเผาในชั้นดินปะปนอยู่กับสิ่งของในสมัยปัจจุบัน -ยังคงพบสิ่งของในสมัยปัจจุบัน ไม่พบโบราณวัตถุ -ไม่พบสิ่งของในสมัยปัจจุบันปะปนอยู่ในชั้นดินอีก พบชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคาดินเผาแบบลูกฟูก มีปูนขาวฉาบหุ้มอยู่ 1 ชิ้น	

23/7/41	<p>-ขุดค้นระดับ 130-140 Cm.Dt. ดินทรายสีน้ำตาลปนเทา ยังคงเป็นชั้นดินถม</p> <p>-ขุดค้นระดับ 140-150 Cm.Dt. ดินทรายสีน้ำตาลปนเทา เป็นชั้นดินถม</p>	<p>-พบเศษกระเบื้องมุงหลังคาแบบเกล็ดเต่า 2 ชั้น ไม่พบโบราณวัตถุ หรือสิ่งของในสมัยปัจจุบัน</p> <p>-ที่พื้นผนังหลุมด้านล่างระดับ 150 Cm.Dt. พบพื้นอิฐปูเต็มหลุม ขนาดก้อนอิฐประมาณ 35*20*4 ซม. มีแนวขอบปูนที่มุมหลุม NEQ ซึ่งมีลักษณะเป็นขอบอาคาร ขนาดของอิฐทุกก้อนไม่เท่ากันบางก้อนมีขนาด 40*25*5 ซม. อาจมีการนำอิฐเก่ามาจากที่อื่น มาใช้ร่วมกัน</p> <p>-สันนิษฐานว่าขอบปูนที่พบมุมNEQ เป็นขอบอาคารจึงทำการขยายหลุมเพื่อตามแนวอาคารนี้</p>	<p>-ลักษณะการปูพื้นอิฐเป็นแบบคู่ 2 วางแนวขวางสลับยาว และวางเหลื่อมกัน</p> <p>-ระเบียบการเรียงอิฐคล้ายกันกับโบราณสถานหลายแห่งในสมัยอยุธยา</p>
24/7/41	<p>-เปิดหลุมขยายเพื่อตามแนวอาคารไปทางทิศตะวันออก ขนาดหลุม 2*2 เมตร เรียกชื่อหลุมว่า S6 W27 P1 #A โดยใช้เทคนิคการขุดค้นแบบขุดลอกตามชั้นดินธรรมชาติ ชั้นดินธรรมชาติที่ 1 มีความหนา 50 ซม. ระดับเฉลี่ย 30-80 Cm.Dt.</p> <p>-ขุดลอกตามชั้นดินธรรมชาติที่ 2 ความหนา 40 ซม. ระดับเฉลี่ย 80-120 Cm.Dt. ดินเหนียวปนทรายมีรากหญ้า และเศษขยะปนอยู่เป็นจำนวนมาก</p> <p>-ขุดลอกตามชั้นดินธรรมชาติชั้นที่ 3 ความหนา 30 ซม. ระดับเฉลี่ย 120-150 Cm.Dt. ดินทรายจับตัวกันเป็นก้อนสีน้ำตาลเทา</p>	<p>-ไม่พบโบราณวัตถุ และสิ่งของในสมัยปัจจุบันใดๆ</p> <p>-เป็นชั้นดินถมพบสิ่งของในสมัยปัจจุบันปนอยู่กับโบราณวัตถุ เช่นกระเบื้องมุงหลังคาดินเผา และเศษภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา</p> <p>-พบแนวอาคารมุ่งตรงไปทางทิศตะวันออก พบเหล็กเส้นโครงสร้างอาคาร กระเบื้องปูพื้นดินเผา กระเบื้องมุงหลังคาดินเผา และเศษภาชนะดินเผาเนื้อดินโปร่งแสงเป็นเครื่องถ้วยจีนเขียนลายคราม มีอายุในช่วงราชวงศ์ชิงพุทธศตวรรษที่ 25</p>	<p>-เนื่องจากพบพื้นอิฐและต้องการขยายหลุมเพื่อขุดแต่งแนววัตถุสิ่งก่อสร้างจึงใช้เทคนิคการขุดลอกตามชั้นดินธรรมชาติ (Layer) ที่พบจากหลุม S6 W27 P1 เป็นเกณฑ์</p>

25/7/41	<p>-ขยายหลุมขุดค้นขนาด 2*2 เมตร ด้านทิศเหนือชื่อหลุม S6 W27 P1#B ปฏิบัติงานขุดค้นตามชั้นดินธรรมชาติ 3 ชั้นดินจากระดับ 30-80 , 80-120 , 120-150 Cm.Dt.</p>	<p>-พบซากอาคารซึ่งเป็นแนวอิฐปูพื้นต่อจากหลุม S6 W27 P1 รวมทั้งเศษภาชนะดินเผาและเศษกระเบื้องมุงหลังคาจำนวนเล็กน้อย</p>	
26/7/41	<p>-ขยายหลุมขุดค้นขนาด 2*2 เมตร ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือชื่อหลุม S6 W27 P1#C ปฏิบัติงานขุดค้นตามชั้นดินธรรมชาติ 3 ชั้นดินจากระดับ 30-80 , 80-120 , 120-150 Cm.Dt.</p> <p>-ทำการบันทึกหลักฐานโดยการถ่ายภาพสเก็ชภาพการเรียงอิฐ</p>	<p>-พบซากอาคารซึ่งเป็นแนวต่อมาจากหลุม S6 W27 P1 และหลักฐานทางโบราณคดีอื่นๆ เช่นเศษกระเบื้องมุงหลังคาทำจากปูนทาสีแดงเป็นขอบของหลังคา กระเบื้องปูพื้นดินเผาซึ่งแสดงว่าอาคารแห่งนี้เป็นอาคารในสมัยรัตนโกสินทร์แน่นอน</p> <p>-สรุปได้ว่าพื้นอาคารที่พบเป็นสิ่งก่อสร้างในสมัยรัตนโกสินทร์เนื่องจาก 1)เทคนิคการก่อสร้างที่ใช้โครงสร้างเป็นคอนกรีตและเหล็กเส้น 2)หลักฐานโบราณวัตถุอื่นๆ เช่น เศษภาชนะดินเผาซึ่งสามารถกำหนดอายุได้ในสมัยราชวงศ์ชิง พศด.ที่ 25 เศษกระเบื้องมุงหลังคาสีแดงทำจากปูน และเศษกระเบื้องปูพื้น เป็นต้น</p>	
27/7/41	<p>-เปิดหลุมทดสอบชั้นดินที่บริเวณหลุมทางทิศตะวันตกของหลุม S6 W27 P1 ขนาด 0.8 * 2 เมตร ทำการทดสอบชั้นดินครั้งละ 20 ซม. เพื่อศึกษาชั้นดินทางโบราณคดีเริ่มจากระดับ 150-170 Cm.Dt.ดินร่วนปนเศษอิฐหัก</p> <p>-ขุดค้นระดับ 170-190 Cm.Dt.ดินร่วนปนเศษอิฐหัก</p> <p>-ขุดค้นระดับ 190-210 Cm.Dt.ดินร่วนปนเศษอิฐหัก</p>	<p>-พบเศษอิฐหักปนอยู่ในชั้นดินทั่วไปไม่พบโบราณวัตถุใด</p> <p>-พบเศษอิฐหักอยู่ในชั้นดินทั่วไปยังเป็นชั้นดินที่มีร่องรอยกิจกรรมการเตรียมดินเพื่อสร้างอาคาร พบเศษขวดแก้ว ปนอยู่ในชั้นดินร่วมกับเศษภาชนะดินเผาพื้นเมือง</p> <p>-ยังพบชั้นดินที่มีร่องรอยการเตรียมดินในการสร้างอาคารพบเศษขวดแก้วปนอยู่กับเศษภาชนะดินเผา และพบรากฐานเสาเข็มอาคารที่มุมหลุมด้านทิศใต้</p>	

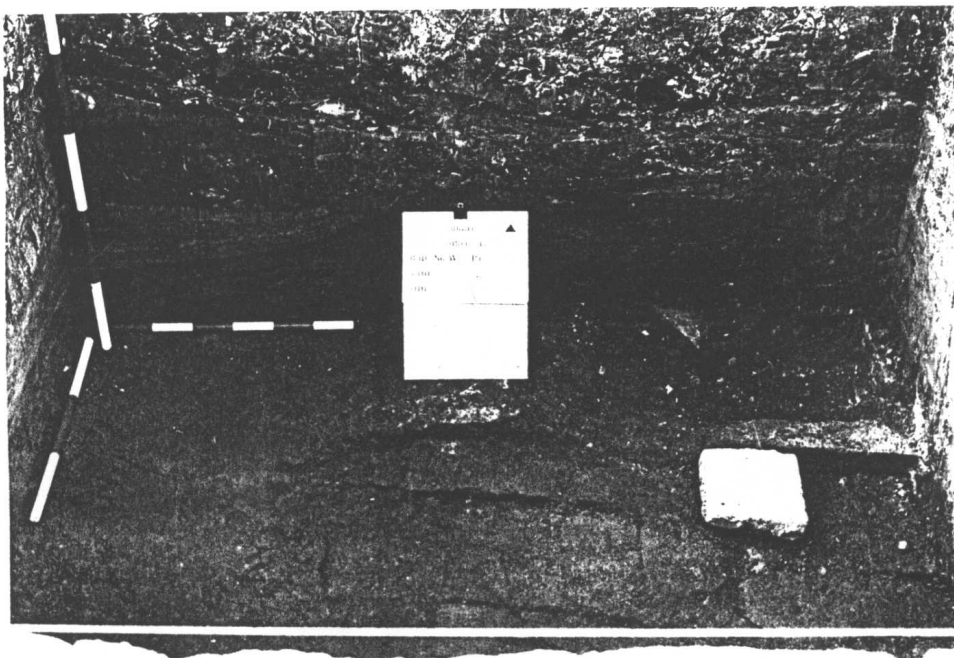
28/7/41	<p>-ขุดค้นระดับ 210-230 Cm.Dt. ดินร่วนปนเศษอิฐหัก</p> <p>-ขุดค้นระดับ 230-250 Cm.Dt. ดินร่วนปนเศษอิฐหักค่อนข้างแฉะ</p> <p>-ขุดค้นระดับ 250-270 Cm.Dt. ดินร่วนปนเศษอิฐหักมีน้ำซึมขึ้นมาจาก ผิวดินตลอดเวลา</p>	<p>-พบร่องรอยการเตรียมดินสร้างอาคาร พบ เสาเข็มไม้ที่มหมุดด้านทิศใต้และการบด อัดดินเพื่อสร้างสิ่งก่อสร้าง ไม่พบโบราณ วัตถุ</p> <p>-พบร่องรอยกิจกรรมการสร้างอาคาร เสา ไม่มีขนาดใหญ่และลึกลงไปอีก</p> <p>-ชั้นดินบางบริเวณเริ่มเป็นชั้นดินทาง โบราณคดีมีร่องรอยการอยู่อาศัยของคนใน อดีต แต่ยังคงถูกรบกวนจากกิจกรรมการ ก่อสร้างอาคาร เช่น พบเสาเข็มไม้ และการ ทำรากฐานสิ่งก่อสร้างโดยเฉพาะในบริเวณ หลุมด้านทิศใต้ซึ่งอาจเคยเป็นเสابน อาคาร</p>	
29/7/41	<p>-ขุดค้นระดับ 270-290 Cm.Dt. ดินร่วนค่อนข้างเหนียวปนเศษอิฐหัก เมื่อขุดถึงระดับน้ำใต้ดินจึงทำให้มีน้ำซึม ขึ้นมาบนผนังหลุมด้านล่างอย่างรวดเร็ว</p> <p>-เนื่องจากระดับน้ำขึ้นมาในหลุมอย่าง รวดเร็วและพื้นที่ปฏิบัติงานขนาด 0.8*2 เมตรไม่เอื้ออำนวยต่อการขุดค้นได้ต่อไป จึงหยุดทำการที่ระดับ 290-300 Cm.Dt.</p>	<p>-ชั้นดินบางบริเวณเริ่มเปลี่ยนเป็นชั้นอยู่ อาศัยของคนในสมัยโบราณไม่พบเศษ ภาชนะดินเผาหรือโบราณวัตถุอื่นๆ แต่ยังไม่ พบร่องรอยกิจกรรมการสร้างอาคารใน สมัยรัตนโกสินทร์</p>	<p>-หลุม S6 W27 P1 มี ขนาด 4*4 เมตร ประกอบด้วยหลุม ย่อยภายใน 4 หลุม ทั้งนี้เนื่องจากพบพื้น อาคารจึงทำการเปิด หลุมชุดแต่งตามแนว อาคารที่พบ และหลัง จากการตรวจสอบชั้น ดินในระดับที่ลึกกว่า พื้นอาคารลงไป พบ กิจกรรมการเตรียม ดินเพื่อสร้างอาคารซึ่ง รบกวนชั้นดินอยู่ อาศัยของคนในสมัย อยุธยา เช่นการถม และบดอัดดิน การปัก เสาเข็มไม้มีความลึก มากกว่า 3 เมตร ดัง นั้นชั้นดินทางโบราณ คดีซึ่งเป็นชั้นดินอยู่ อาศัยของคนอยุธยา จึงน่าจะถูกรบกวนไป หมดแล้วในบริเวณที่ มีการสร้างอาคารนี้</p>

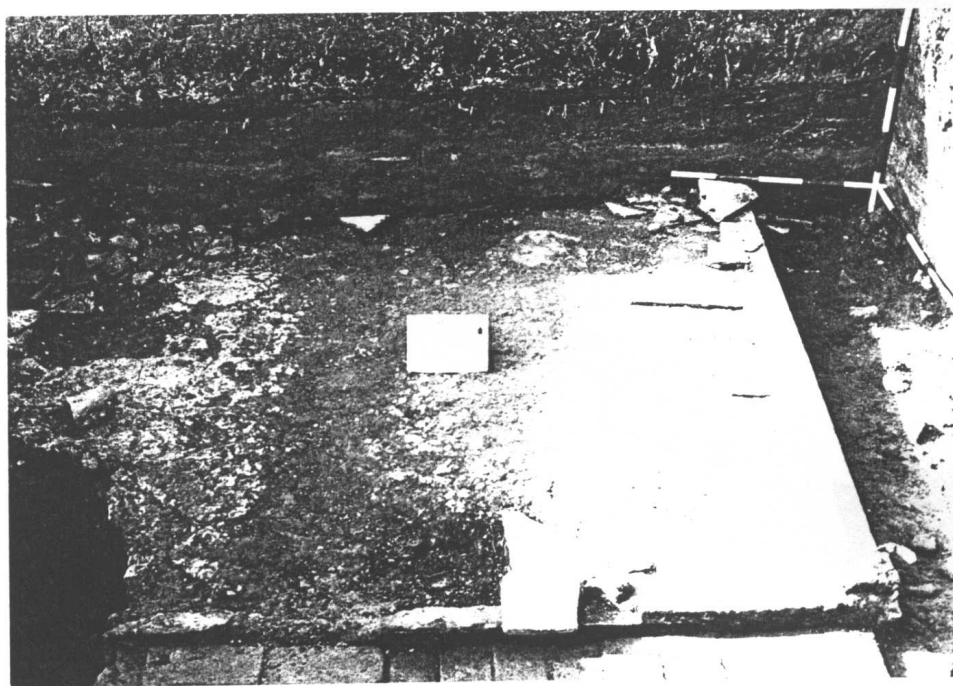
ภาพถ่ายที่ 1 สภาพผิวดินก่อนการขุดคันหลุม S6 W27 P1 (ฟิล์ม 3/25A)

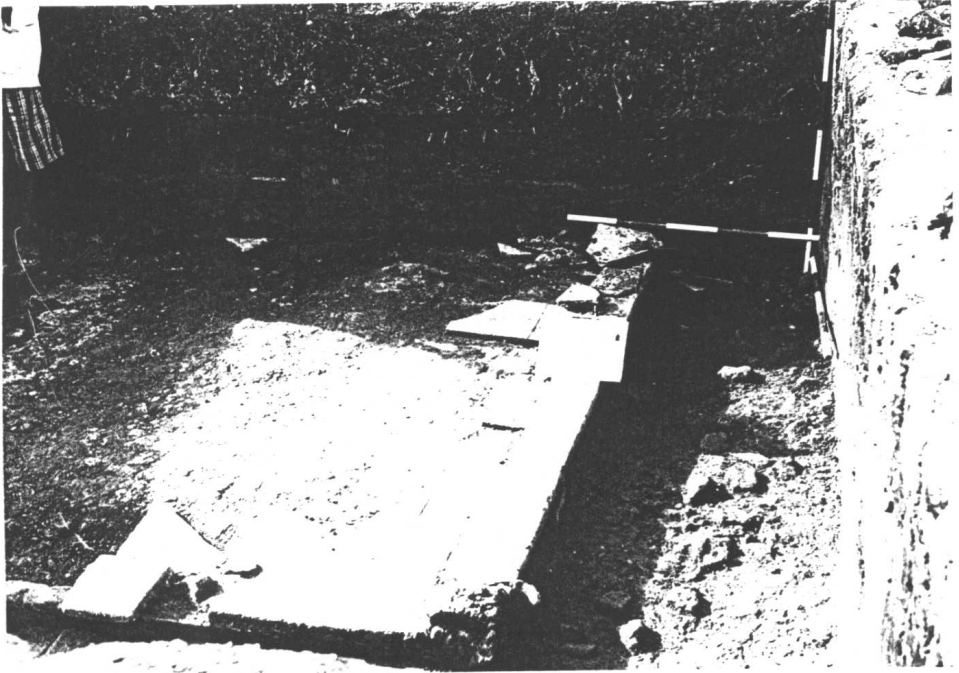
ภาพถ่ายที่ 2 ขณะปฏิบัติงานขุดคันระดับ 60-70 Cm.Dt. (ฟิล์ม 22/0A)

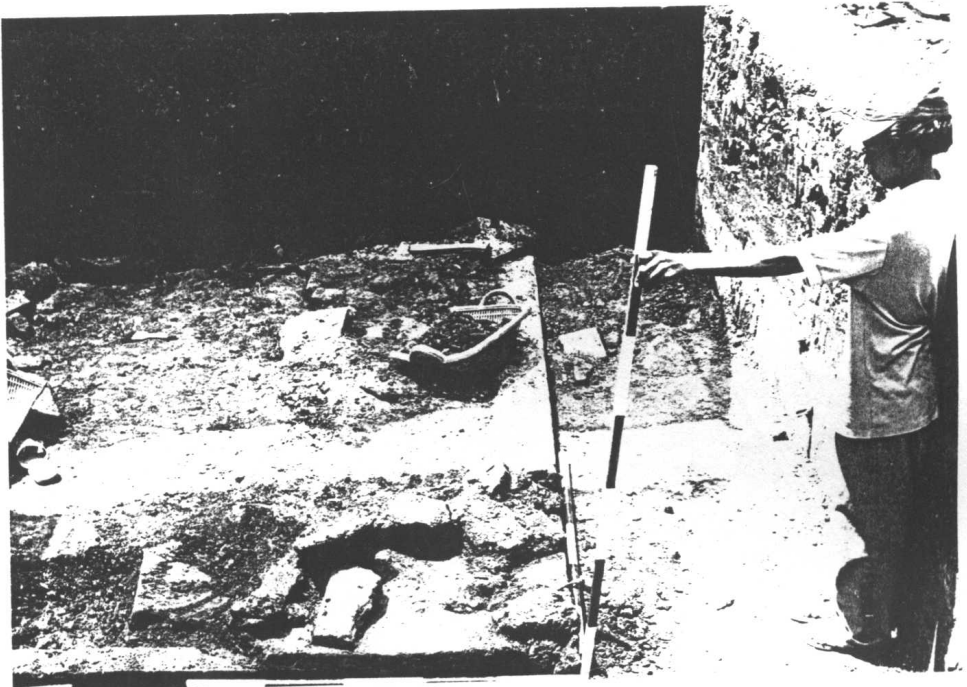
ภาพถ่ายที่ 3 การขุดค้นระดับ 140-150 Cm.Dt. ได้พบซากสิ่งก่อสร้างเป็นอาคารสมัยรัชกาลที่ 5-6
(ฟิล์ม 22/12A)

ภาพถ่ายที่ 4 ภายหลังการขยายหลุมขุดค้นเป็นขนาด 4x4 เมตรเพื่อตามแนวซากอาคารที่พบ (ฟิล์ม 12/0)

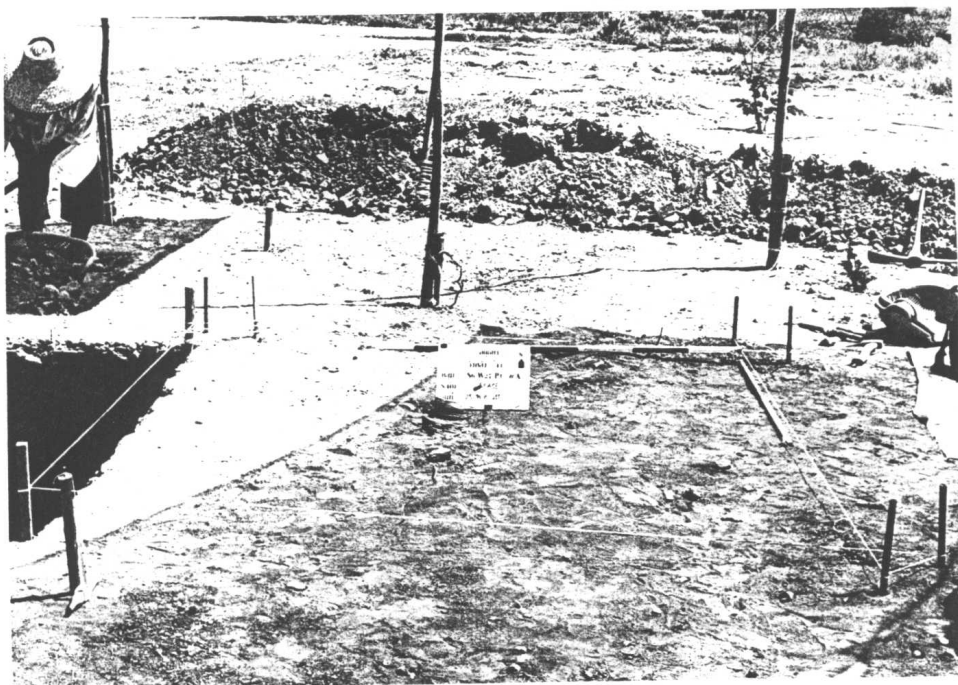
ภาพถ่ายที่ 5 รายละเอียดของอาคารที่พบเป็นอาคารโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก
ระยะแรกที่ใช้ในประเทศไทย (ฟิล์ม 12/00)

ภาพถ่ายที่ 6 รายละเอียดของอาคารที่พบ (ฟิล์ม 11/31)

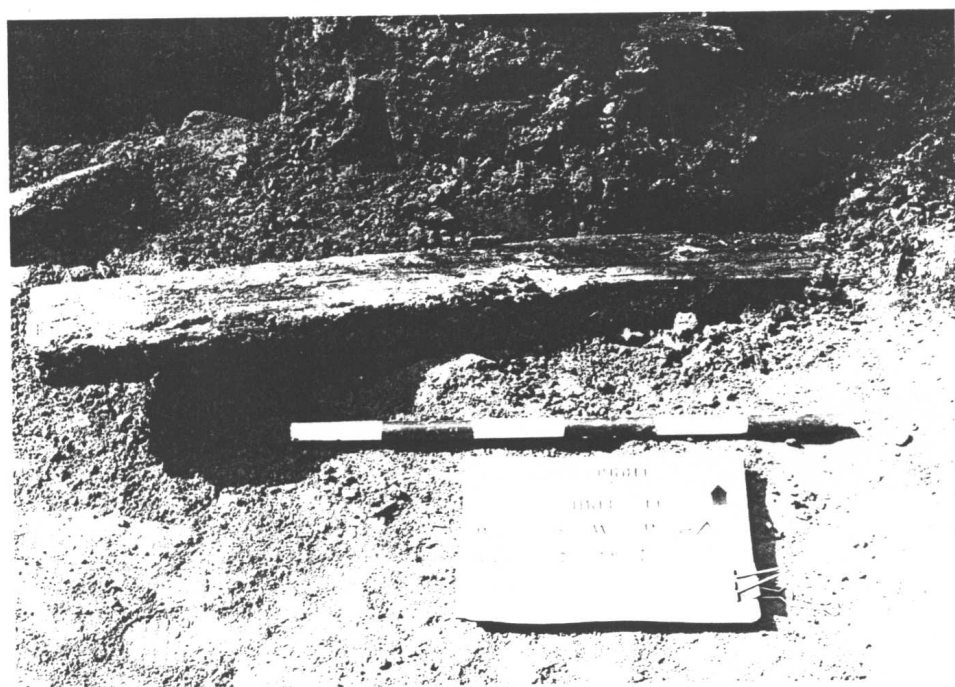
ภาพถ่ายที่ 7 การขุดแต่งอย่างระมัดระวังเมื่อพบซากสิ่งก่อสร้าง(ฟิล์ม 11/27)

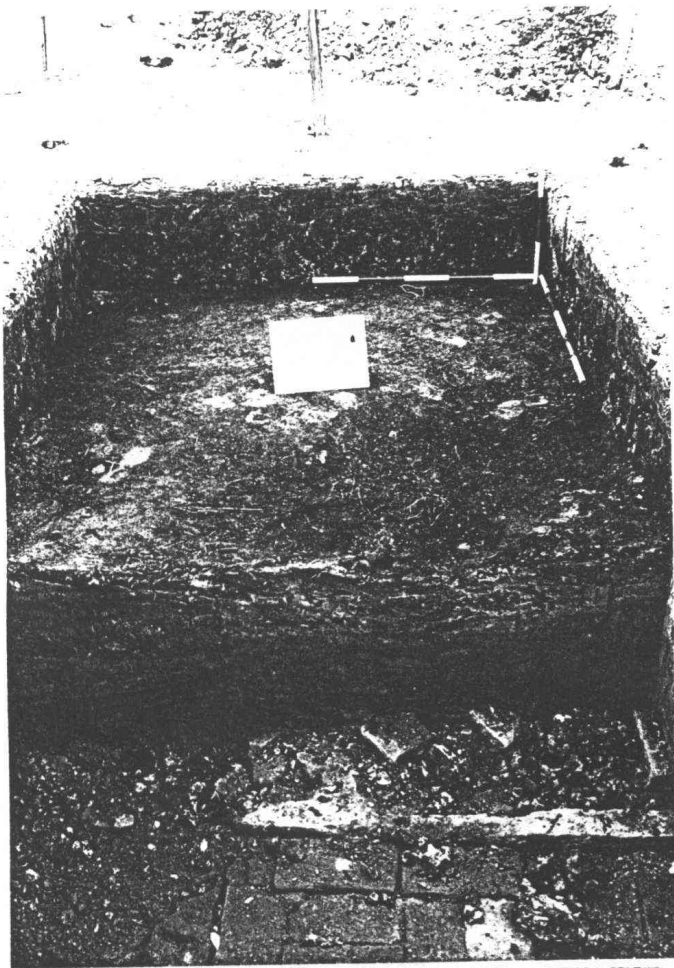
ภาพถ่ายที่ 8 หลุมขยายเพื่อตามแนวอาคารด้านทิศตะวันออก ชื่อหลุม S6 W27 P1#A (ฟิล์ม 11/8)

ภาพถ่ายที่ 9 หลุมขุดชื่อ S6 W27 P1#A (ฟิล์ม 11/21)

ภาพถ่ายที่ 10 เศษไม้ที่พบในระดับ 120 Cm.Dt. เป็นเศษไม้ที่ติดมากับดินถมปรับพื้นที่ (ฟิล์ม 11/20)

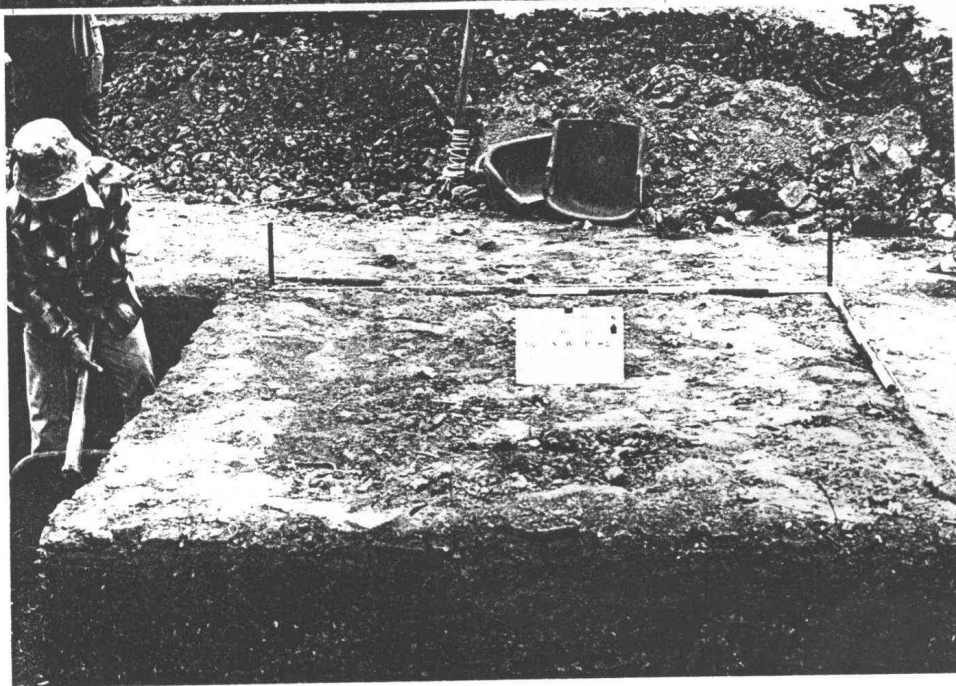
ภาพถ่ายที่ 11

หลุมขุดเพื่อตามแนวอาคาร

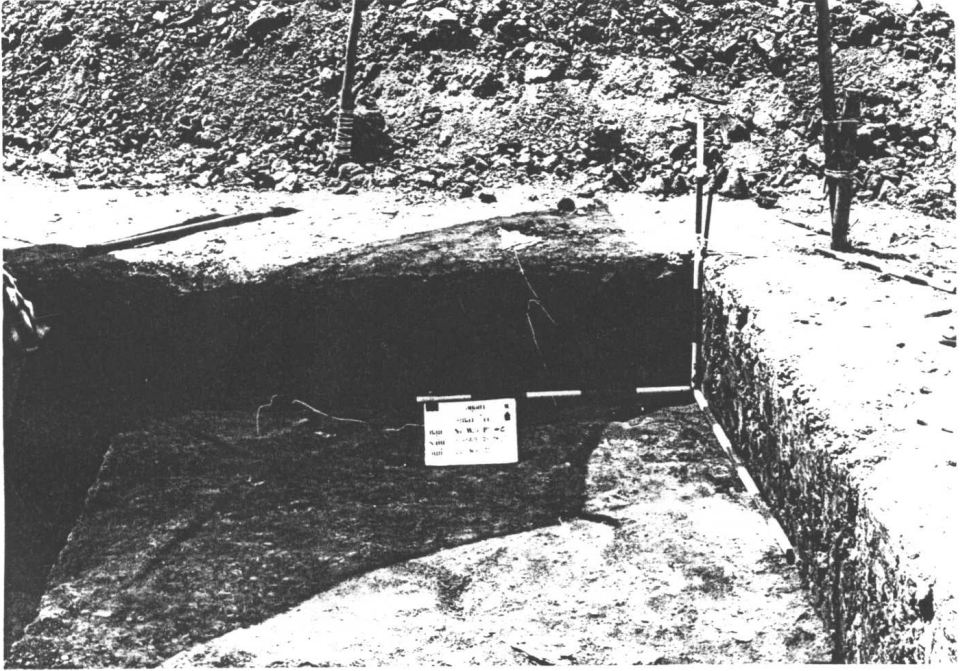
ด้านทิศเหนือ ซื่อหลุม

S6 W27 P1#B

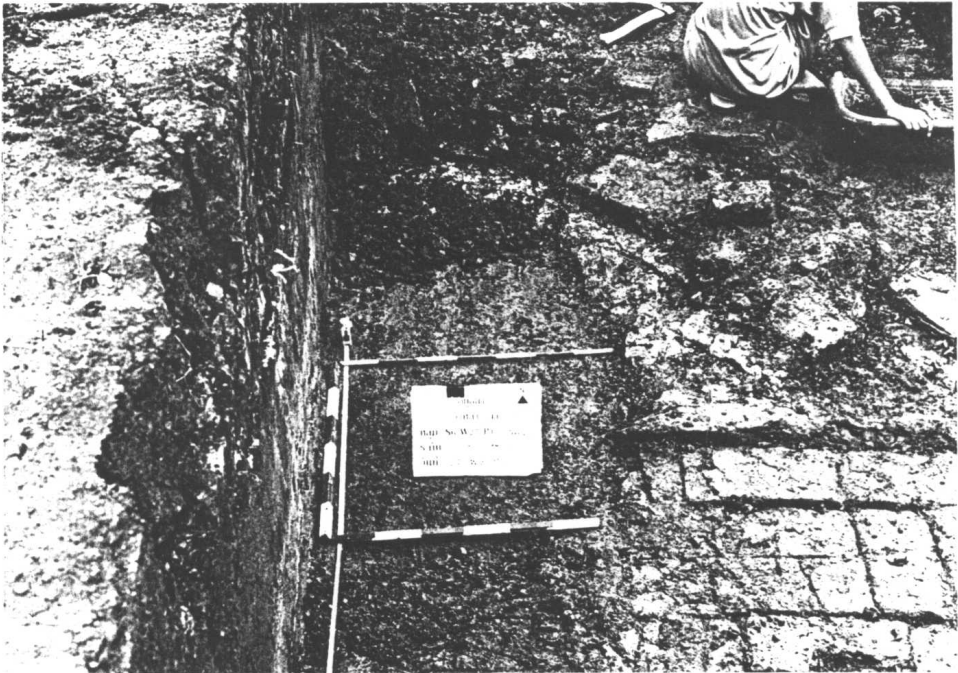
(ฟิล์ม 10/26)

ภาพถ่ายที่ 12 หลุมขุดเพื่อตามแนวอาคารด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ซื่อหลุม S6 W27 P1#C (ฟิล์ม 11/13)

ภาพถ่ายที่ 13 หลุมขุดชื่อ S6 W27 P1#C (ฟิล์ม 11/17)

ภาพถ่ายที่ 14 การขุดตรวจเพื่อศึกษาชั้นดินบริเวณหลุม S6 W27 P1 (ฟิล์ม 11/23)

ภาพถ่ายที่ 15 ชั้นดินระดับ 210 Cm.Dt. บริเวณหลุม S6 W27 P1 (ฟิล์ม 11/35)

ภาพถ่ายที่ 16

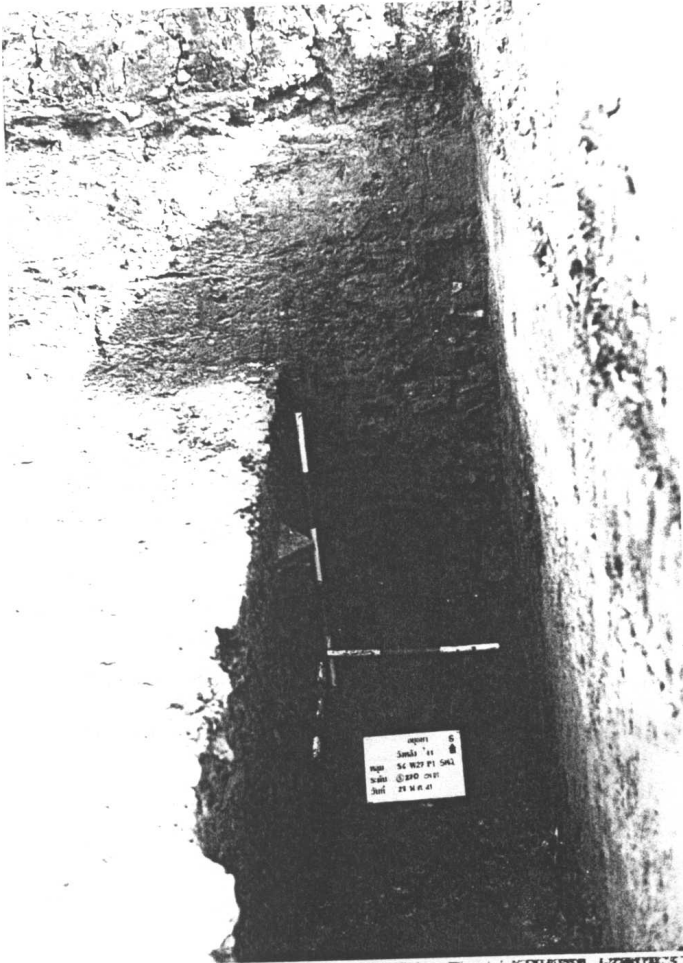
ขยายหลุมขุดตรวจชั้นดิน

เพื่อดูชั้นดินของผนังหลุม

ด้านทิศตะวันตก

(ฟิล์ม 12/7)

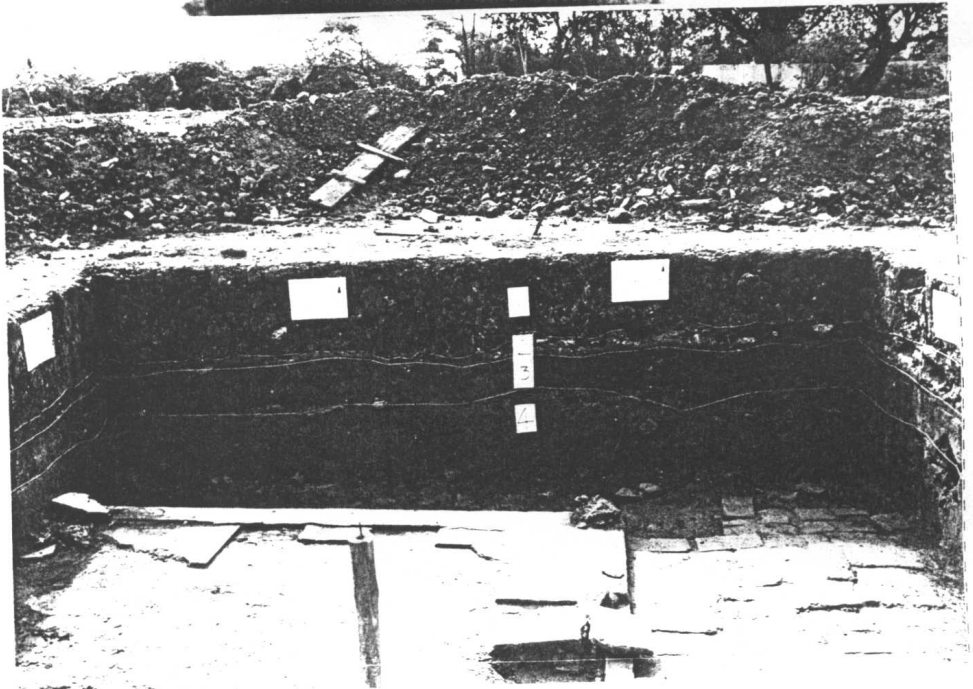

ภาพถ่ายที่ 17

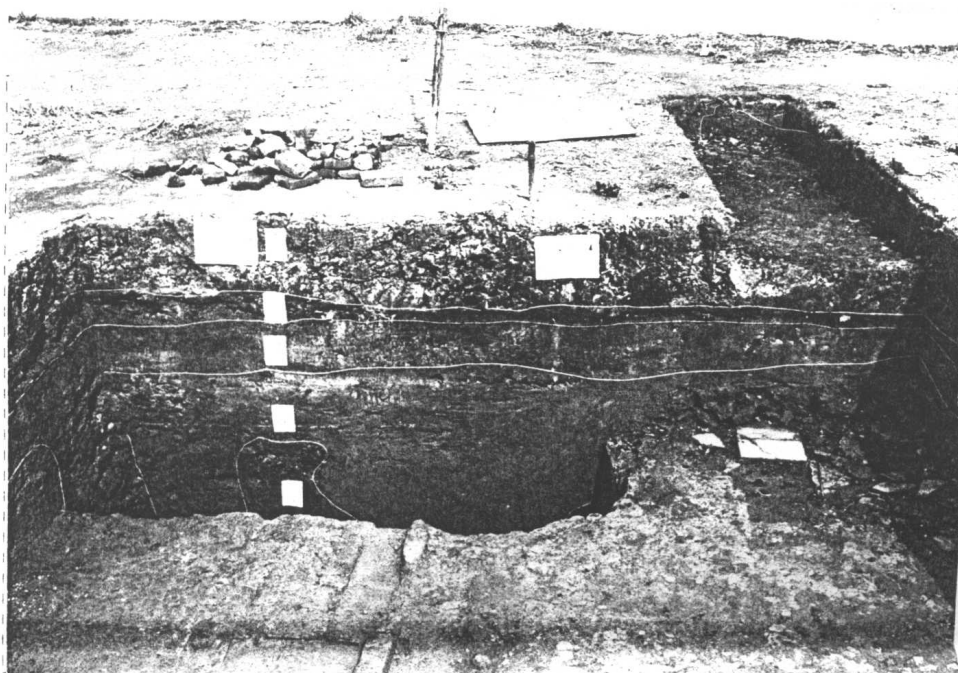
ชั้นดินระดับ 270 Cm.Dt.

บริเวณหลุม S6 W27 P1

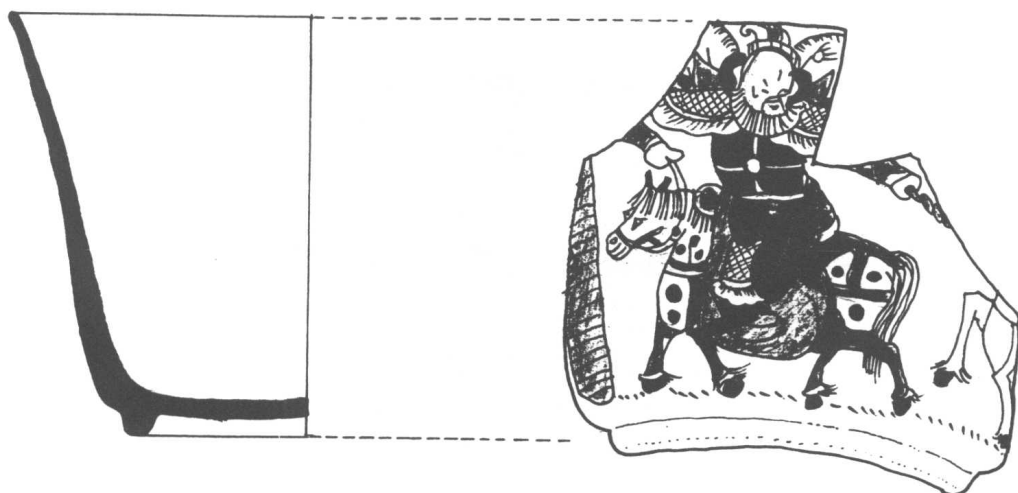
พบระดับน้ำใต้ดิน (ฟิล์ม 12/9)

ภาพถ่ายที่ 18 การแบ่งชั้นดินผนังหลุมด้านทิศตะวันออก (ฟิล์ม 16/29)

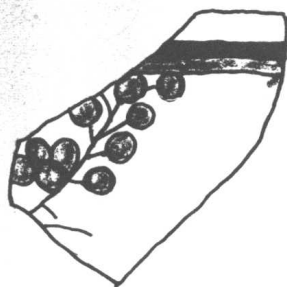

ภาพถ่ายที่ 19 การแบ่งชั้นดินผืนทุ่งหลุมด้านทิศตะวันตก (ฟิล์ม 16/31)

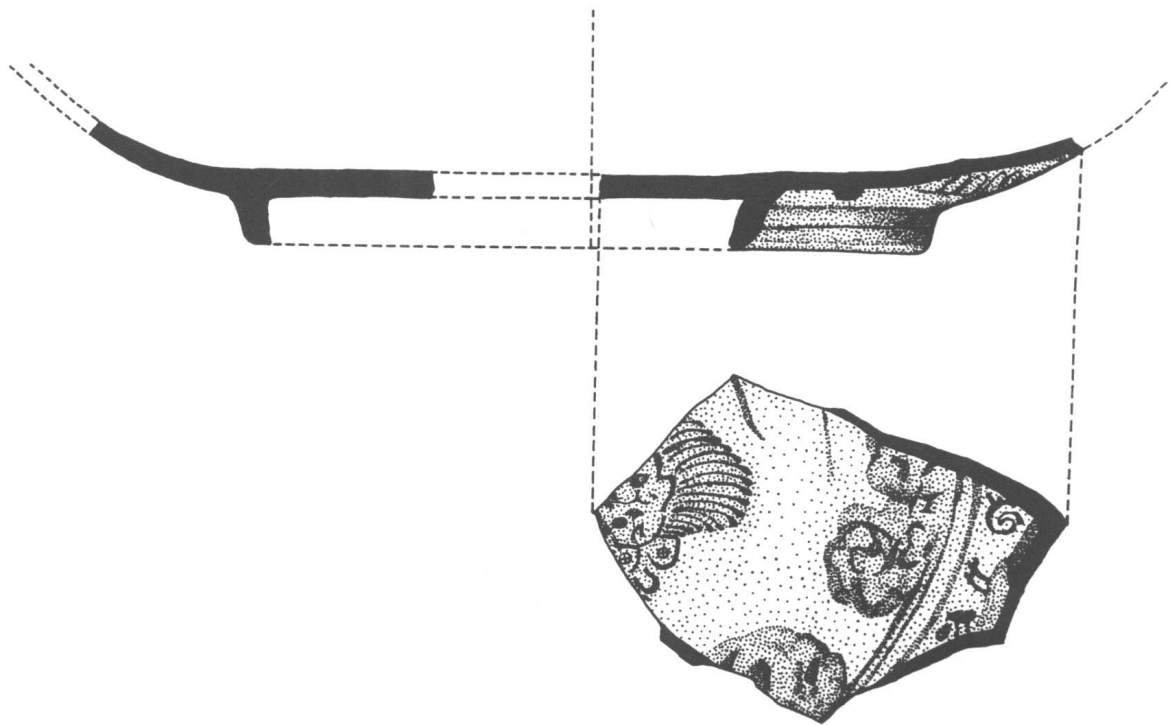
ภาพลายเส้นที่ 1 ถ้วยชาลายคราม เครื่องถ้วยญี่ปุ่น เตาเมืองฮิเซ็น พศต. 22-23
พบในระดับ 210-230 Cm.Dt.

มาตราส่วน 1:1

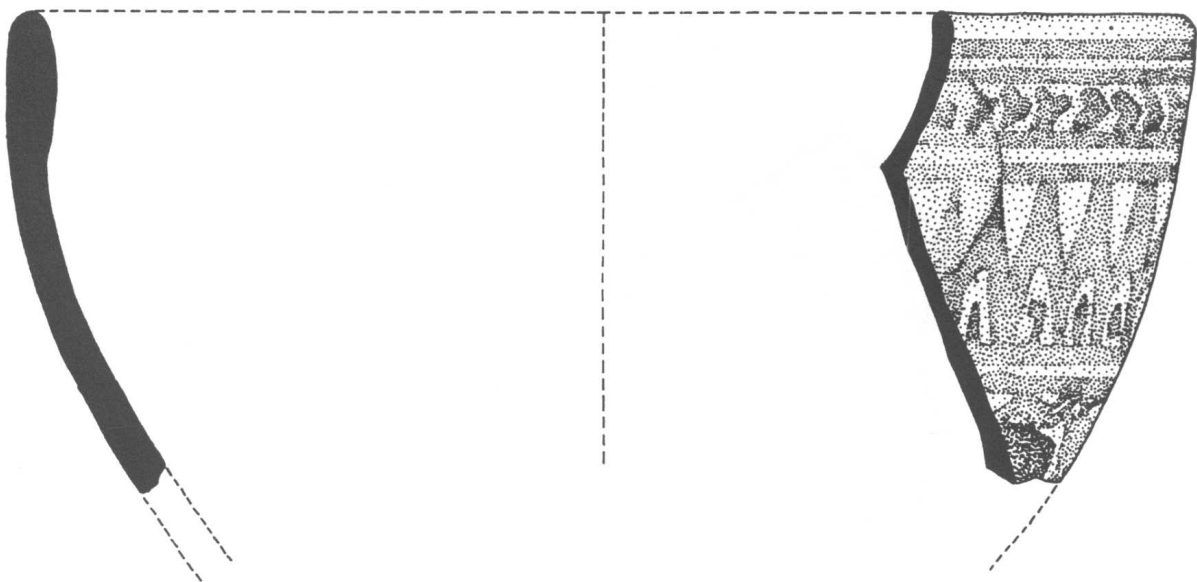
ภาพลายเส้นที่ 2 ปากชามลายคราม เครื่องถ้วยจีนเตาจิ้งเต๋อเจิ้น พศต. 21-22 (ร.หมิง)
พบในระดับ 190-210 Cm.Dt.

มาตราส่วน 1:1

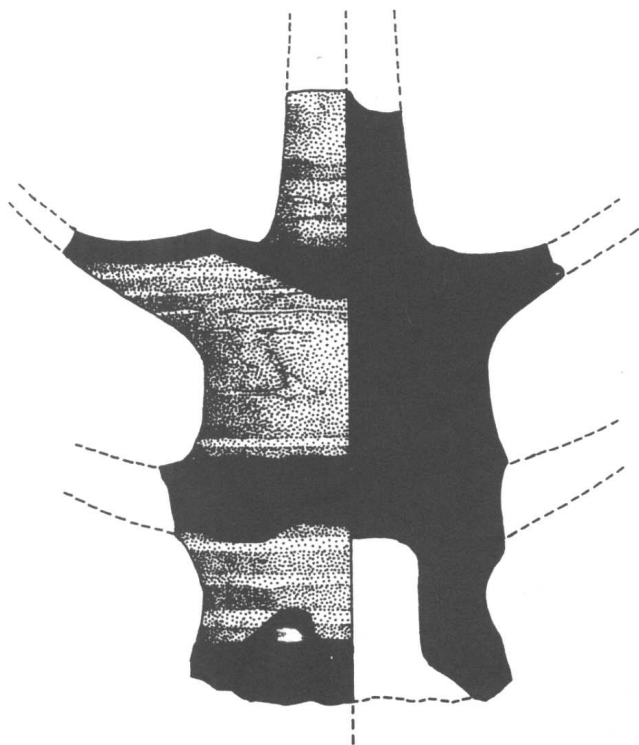
ภาพลายเส้นที่ 3 ก้านขามลายคราม เครื่องถ้วยเวียดนาม (อันหนาน) พบในระดับ 190-210 Cm.Dt.

มาตราส่วน 1:2

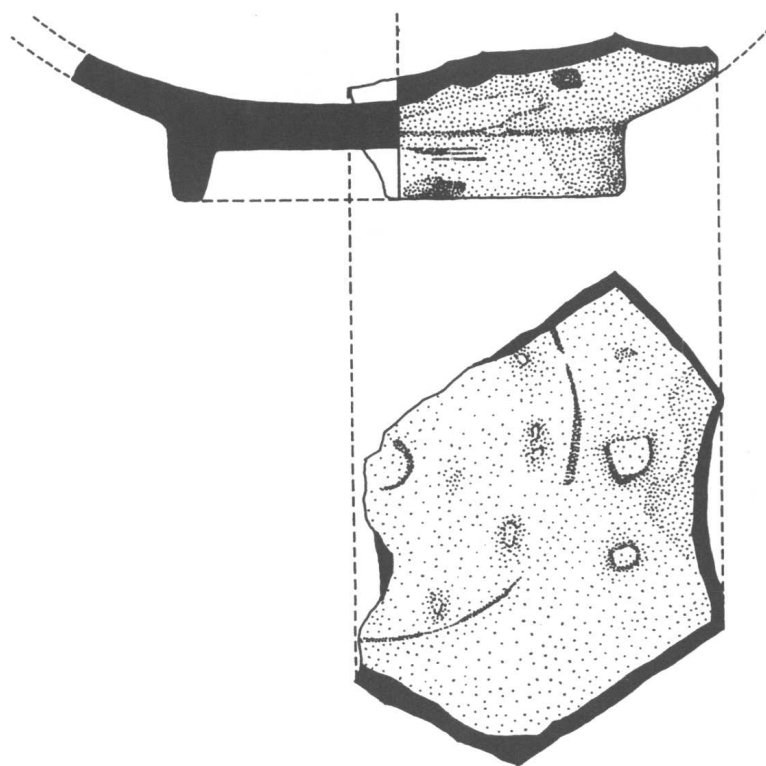
ภาพลายเส้นที่ 4 ปากขามโค้งเข้าเขียนลายดำได้เคลือบ เตาสุโขทัย พบในระดับ 190-210 Cm.Dt.

มาตราส่วน 1:1

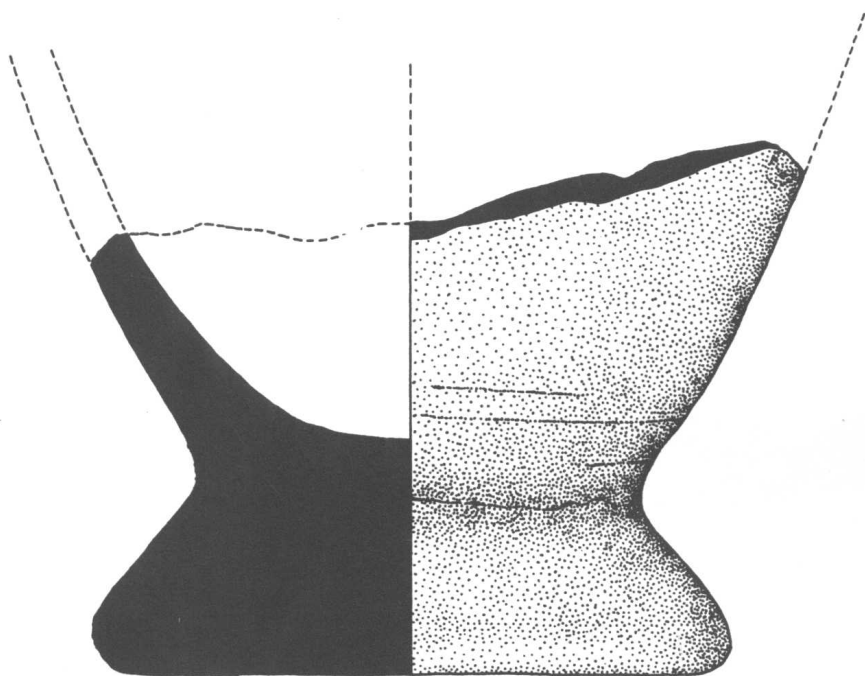
ภาพลายเส้นที่ 5 เจริญเทียนเคลือบน้ำตาลเตาศรีลัชนาลัย พบในระดับ 190-210 Cm.Dt.

มาตราส่วน 1:1

ภาพลายเส้นที่ 6 ก้นขามเคลือบเขียว เตากะนอย พบในระดับ 210-230 Cm.Dt.

มาตราส่วน 1:1

ภาพลายเส้นที่ ๗ ก้นครกเนื้อดินธรรมดา พบในระดับ 190-210 Cm.Dt.

มาตราส่วน 1:1